

מחברים

גליה נ"ט | פרשת ויגש | תשפ"ב

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישראל

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

עצתו הנפלאה של יוסף
שישאר ידיו עם בני משפחתו
וַיִּשְׁבֹּת בָּאָרֶץ גִּשְׁן וְהָיִיתָ קְרוֹב אֵלַי (מה),
(י.)

וכי זה נקרא 'קרוֹב אֵלַי', הרי יוסף גר בעיר המלוכה, הרחק מארץ גושן? פירש הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן, כך הוא דרכו של עולם, אם המשפחה גרים יחד, באים לידי מריבות וקטטות, אך אם תשב בארץ גושן, ואני אגור בעיר הבירה, אזי "והיית קרוב אלי" נשאר קרובים וידידים... שיח הפרשה - בפרשתנו

הווארט הפלאי והיחיד
שאמר האמרי אמת
בשם ספר 'צאינה וראינה'

ויבא יוסף את יעקב אביו ויעמדהו לפני

יעקב אביו ויעמידהו לפני פרעה, ויעמידהו דייקא, שנעשה לו נס והוגבה הפתח עבורו ולא היה צריך לכפוף גופו. ובזה מיושב גם מה שהשיב יעקב אביו מעט ורעים היו ימי שני חיי ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי וגו', והקשה הרמב"ן לא ידעתי טעם הזקן אביו מה מוסר הוא שיתאונן אל המלך, אלא שיעקב אביו אמר לפרעה שאינו אותו זקן שחשב, ומה שנראה זקן הוא מפני הצרות".

"ויתכן טעם נוסף שהיה הפתח נמוך, דאיתא בגמ' (מו"ק יח, א) שפרעה שהיה בימי משה הוא אמה וכו', שכל גובהו לא היה אלא אמה, ואם זהו אכן פרעה שהיה כאן אפשר לומר שלכן עשה הפתח נמוך, בכדי שהבאים למלך לא יהיו גבוהים יותר ממנו" עכ"ד הנפלאים.

פני מנחם (בפרשתנו שנת תשנ"ו)

ענותנותו של כ"ק המהר"א מבעלזא זי"ע

והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים וגו' (מה, יג).

הגר"י גרוסמן זצ"ל סיפר בהתרגשות ותיאר את מעמד הנפלא כשזכה להשתתף בקבלת הפנים לכבודו של כ"ק הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע, שעלה לארץ ישראל אחר שנות התלאות שעברו עליו. וכך סיפר: הרבי עבר את השואה האיומה שבה איבד את כל משפחתו ואת רבבות חסידיו, כולם עלו על המוקד על קידוש ה'. בני ירושלים יצאו בהמוניהם לקבל בחרדת קודש את פניו, המעמד היה

פרעה ויברך יעקב את פרעה ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שני חייך (מז, ז-ח).
איתא בספה"ק 'פני מנחם' (בפרשתנו שנת תשנ"ו) דבר פלא: "כ"ק אאז"ל [הרה"ק האמרי אמת] אמר בשם ספר צאינה וראינה, וענין זה היה הדבר היחיד שאמר בשמו (של ספר זה), הטעם ששאל פרעה את יעקב אביו כמה ימי שני חייך, מפני שפתח ביתו של פרעה היה נמוך ביותר, ובתוך הבית עמדה עבודה זרה, וכל הנכנס היה מוכרח לכפוף ראשו מפני הפתח הנמוך ונמצא משתחוה לעבודה זרה, וכשנכנס אברהם אביו לפרעה הוגבה הפתח על פי נס, והיה זה לפלא ונרשם לזכרון בספרים, וכשבא יעקב אביו למצרים שוב הוגבה הפתח, ולפיכך שאלו פרעה כמה ימי שני חייך, האם אתה אותו זקן שנתפרסם שהוגבה הפתח בעבורו לפני שנים רבות.

ויתכן שזוהי הכוונה ויבא יוסף את

עמ' כ"ג

מסר אור החיים הקדוש לפרשת השבוע

עמ' ט'

פניני אביר יעקב

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישראל

מחברים

כלפיהם ואמר: אתם טוענים, כי אינכם רוצים להשאיר כאן את בנימין כיון שאתם חסים על אביכם, אבל אם באמת אתם חסים עליו מדוע לא חסתם עליו כאשר מכתתם אותו? ועוד, שהרי זיו איקונין של יוסף היה כזיו איקונין של יעקב, ואם כדבריהם כן הוא, וזכרוננו של אביכם אינו מש לרגע מנגד עיניכם – מדוע זה לא הכרתם אותו? הרי אני דומה לו בכל?...
בית יצחק – על התורה

שלח לו גריסין של פול המפילים על האדם שינה

ולאביו שלח כזאת עשרה חמרים נשאים משוב מצרים וגו' (מה, כג). וברש"י משוב מצרים. במדרש אגדה גריסין של פול. ופירש במתנות כהונה (שם על המדרש) בשם הירושלמי שגריסין של פול מפילין שינה על האדם, ומהאי טעמא היו מונעין מכהן גדול בערב יוה"כ גריסין של פול עכ"ד.

וצריך ביאור מאי נפק"מ שמפיל שינה. וי"ל, בהקדם דברי רש"י בפר' בלק (במדבר כב, ח) 'שבנביאי אומות העולם הנבואה היא בלילה, ולנביאי ישראל הנבואה ביום'. וקשה הא גבי אברהם היה כל הנבואות ביום, ומכל מקום ברית בין הבתרים היה בלילה כדכתיב (טו, יב) 'זיהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו וגו', וכן ביעקב 'ישיב במקום ההוא ויחלום' (לעיל כח, יא-יב), וכן בפרשתנו (להלן

בספר "בית יצחק" מביא משל נפלא: מלך אחד רצה לבחון את אורחות נתיניו על כן החליט להחליף את בגדיו לבגדי איש פשוט ולשוטט כך בין ערי מלכותו.

בהגיעו אל עיר אחת פנה המלך אל בית המשפט ושאל את השופטים, היכן יוכל להתאכסן בזמן שהותו בעיר. השופטים, שלא זיהו את העומד מולם, ענו לו בקוצר רוח, כי אין זה מתפקידם כלל וכלל לסדר אכסניה לכל תייר מזדמן, על כן, טוב יעשה אם ימהר ויעזוב את המקום. התעקש המלך לבקש, ברצותו לראות האם יזהו את פניו, אולם השופטים לא הבחינו במלך ומשקצה נפשם בטענותיו ומענותיו נקרא שוטר שהשליך את ההלך המוזר, אחר כבוד, אל הרחוב...

בלית ברירה שוטט המלך ברחובות העיר, וכאשר לא מצא מנוח, פנה בצר לו אל בית קטן והקיש בדלת הבית. היה זה ביתו של יהודי. כאשר פתח בעל הבית את הדלת זיהה מיד מי הוא העומד מולו – לא אמר דבר, אלא הכניס את המלך פנימה וכבדו כבוד רב. האם יודע אתה מי אני? שאל המלך.

ודאי – ענה היהודי – מיד זיהינו את מלכנו הרם.

סיפר המלך למארחו את כל המוצאות אותו בבית המשפט ולבסוף אמר: דווקא בבית המשפט, שם תלויה תמונתי לעין כל – כדי שידעו השופטים כי יש מלך מעליהם ואם יעוותו את הדין יוכלו להתלונן נגדם – לא הכירו אותי כלל...

כן הוא גם הנמשל, כאשר יוסף התוודע אל אחיו נבהלו מפניו, ומדוע? כי יוסף טען

מעורר ומרגש, אלפים הצטופפו סביב המכונת שבה ישב הרבי. הדוחק היה עצום, גם אני נדחקתי בין ההמון הרגש, בתוך הדחיפות נזדמן לי להתקרב למכונתו של הרבי בדיוק כשהדלת נפתחה ומתוכה יצאו האחים הקדושים הרבי מבעלז ואחיו אחיו הרב מבילגורייא זכר צדיקים לברכה. באותו רגע זכיתי לשמוע את הרבי פונה אל אחיו ושואל "האם אין רחובות שיש בהם פחות דחיפות של אנשים?"... הרבי ברוב ענוותנותו לא האמין שכל הציבור הנמצא וכל הדחיפות הם לכבודו.

באותו מעמד קרה דבר נפלא שהותיר רושם אדיר ועבר מפה לאוזן; בין הבאים לקבל את פני הרבי היה הרה"ח רבי מרדכי הערש שמרלר זצ"ל. כשניגש ללחוץ ידו של הרבי, נדהם לשמוע מפי קדשו את השאלה: האם שמכם ר' מרדכי הערש? לאחר התשובה החיובית, אמר הרבי: טוב שבאתם! מזה שנים רבות רובץ עלי חוב מצפוני לבקש ממכם סליחה. רבי מרדכי הערש עמד כולו רועד ולא הבין למה הרבי מתכוון, הרבי הקדוש מבעלז לא השאיר לו הרה זמן לחשוב. ומיד הזכיר לו: בזמן שהגעתם לחצר הקודש בעלז אל אבי הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלז זי"ע, נפלה בחלקי הזכות לארצה אתכם. ומכיוון שדרכי היה ללמוד בלילות בקול רם בוודאי הפרעתי לכם בשינה, ולא היתה לי באותו זמן האפשרות להיפרד ממכם ולבקש את סליחתכם, ועכשיו שיש לי את ההזדמנות – מבקש אני מכם סליחה! הרבי לא נרגע, עד ששמע מפי רבי מרדכי הערש אומר בפה מלא: רבי, אני מוחל לכם!

הסיפור הנפלא ריגש את כולם. לחשוב על סיפור שקרה בהפרש של כמעט עשרים שנה – ביני לביני חרב העולם, מסכת יסורים ותלאות קשות עברו על הרבי, אותות היסורים ניכרו על פניו המצומקות, ולמרות הכל – על מה חשב הרבי במעמד האדיר? לבקש סליחה מיהודי שאולי הפריע את שנתו לפני עשרים שנה!

לב ישראל – בפרשתנו (להגה"צ רבי ישראל גרוסמן זצ"ל)

המלך שנוזק מבית המשפט

אני יוסף העוז אבי חי וגו' (מה, ג).

שנתי מעיני].
לפ"ז יש לומר שהיה יוסף דואג פן לא יישן אביו גם עתה בלילה, והנבואה אל תירא מרדה מצרימה הוצרך להיות בלילה כמו שכתבתי, ויוסף חשקה נפשו שיעקב יבוא מצרימה כמבואר, לכך שלח לו גריסין של פול שיפיל שינה עליו, ויחלום 'אל תירא' וגו'.
מים יחזקאל (שנת תקמ"ו - הגאון רבי יחזקאל קצינלבוין אב"ד אה"ו)

הגלות, וכן אל תירא מרדה מצרימה שהוא התחלת הגלות, כדאמרינן בגמ' שבת פרק רבי עקיבא (פט'): ראוי היה יעקב לירד למצרים בשלשלאות של ברזל וכו'. לכך הוצרכו הנבואות אלו להיות בלילה.
וידוע מה שכתב רש"י "וישכב במקום ההוא" - 'כאן שכב אבל י"ד שנה ששמש בבית עבר לא שכב בלילה וגם בהיותו בבית לבן לא היה ישן בלילה [כדכתיב] (לא, מ) 'הייתי ביום אכלני חרב וקרח בלילה ותדד

מו, ג) חלום ד'אל תירא מרדה מצרימה' היה בלילה, ורק שאר נביאות היה ביום.
על כן "ליבי אומר לי", דבמקום שגילה להם הקב"ה על גלות ישראל, הנמשל ללילה היה נבואה זו בלילה. לכך בברית בין הבתרים שנאמר לו באותו פעם (שם, טו, יג) 'כי גר יהיה בארץ וגו' הואיל וקאי על גלות היה הנבואה בלילה. וכן ביעקב בחלומו דדרשינן (ראה ספר הפליאה ועוד) 'זהנה מלאכי אלקים עולים' מרמז על

סגולה השבוע

'שמחה' - היא סגולה נפלאה לפרנסה בריווח

ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם וגו' כי למחיה שלחני אלקים לפניכם (מה, ה).

שח הרה"ק בעל הברכת אברהם: יסוד גדול יצקו לנו בספרי הקודש ע"פ המקרא (בראשית מה, ה) "ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם וגו' כי למחיה שלחני אלקים לפניכם" - שבשעה שהאדם בעצבות, קשה ליזכות לפרנסה שיחיה אותו ואת זרעו. ברם, כאשר מלא הוא בשמחה ובחזון, ודוחה מעמו את העצבות - שולח אלקים לפניו פרנסה בריווח, וזוכה למחיה בשפע רב. ומצאו הדורשים סמוכין לכך מהפסוק "והיית אך שמח" (דברים טז, טו) שסופי תיבותיו: חת"ך - הוא השר הממונה על הפרנסה, צא ולמד, שאך ורק כאשר הוא בשמחה משפיע לו השר הממונה, את פרנסתו ברווח ובשפע.

ובספר תפארת ישראל (תולדות הרה"ק בעל ישמח ישראל ז"ע, חובר ע"י 'כותב' ספה"ק ישמח ישראל הגאון החסיד ר' מנשה פריימאן הי"ד. אות שכג) מספר מה שאמר הישמה ישראל לחסיד אחד, שהתאונן על מר גורלו שירד מנכסיו ונעשה בעל חוב גדול ועני ואביון, והיה אז פרשת ראה, אמר לו בהאי לישנא: כמעט בפסוק האחרון מפרשה זו נאמר והיית אך שמח, ומובא בספרים הקדושים ס"ת הוא שם הק' של פרנסה, והרמז כי שמחה היא סגולה לפרנסה. ואני אומר לך 'אך' הוא מיעוט, אכין ורקין מיעוטין, מהמיעוט אשר נתמעט לך פרנסה תהיה גם כן שמח, ואזי יהיה לך פרנסה בריווח, כי מאתו לא תצא הרעות ומיעוט פרנסתך הוא שתתן אל לבך כל מעשיך, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ר"ל מה שנתמעט פרנסתך ואח"כ נתמעט עוד ביותר, הוא לרבות שתוכל לקבל ההשפעה ביתר שאל עכ"ל, ונושע אז החסיד בדרך נפלא, כמסופר שם.

כיוצא בזה הביא בספר דברי ישראל (פר' בהר ז"ה כי יברכך, בהערה) מה שאמר זקינו הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר: שמחה היא עצה לפרנסה כמו שנאמר "שמח זבולון בצאתך" פירש"י הצלח בצאתך לסחורה, למה הוציא הכתוב הצלחה בלשון שמחה, אלא ע"י שמחה יהיה לך הצלחה עכ"ל.

ונחתום בדבר צחות: מסופר, שבא פעם איש יהודי לפני צדיק אחד, וביקש ממנו סגולה לפרנסה, אמר לו: אל תהא בעצבות רק בשמחה, שעצבות מרחיקה את הפרנסה ושמחה משפעת פרנסה.

אמר היהודי: רבי, אני יכול להיות בשמחה קשה לי מאוד. השיב לו הרבי: וכי מה לא עושים בשביל פרנסה...

- ווארט יומי • סיפור
- יומי • הלכה יומית
- אור החיים הקי יומי
- פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף
- יומי • זיכרון לצדיק

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

ככה מתחילים את היום!
שירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

הביתה לדבר אתי...

בשלב זה אמרתי לו שאין לו מה לבוא ושאלו לו שום תקוה שאפתח לו, וכך, פתאום התפרץ ממני כל מה שהיה לי נגדו, אמרתי לו בזעם, שכדי לקבץ נדבות הוא צריך להטריד אותי?! אין לו שום צורך בכסף שהוא שומר בכספת, ושאלו לא מבין בכלל מה הסיפור שלו ומה הוא רוצה ממני... והוא סגר את הטלפון.

לאחר רבע שעה אני שומע צלצול בדלת, ומי שם? כמובן, הקבצן, ב"ה הפעם התגברתי ומשלתי ברוחי, אולם חזרתי על סירובי, הוא אמר לי: "אני מתחנן בפניך, אני פשוט חייב להיכנס לשם לחמש רגעים, לא יותר...", כאשר ראה שאני עומד בסירובי, אמר לי: "אני רוצה לספר לך משהו שלא סיפרתי לאיש, ואחר כך תחליט מה לעשות". הסכמתי לשמוע אותו.

וכאן הוא מספר לי שהוא מניצולי המלחמה, ושבזמנו היה כלוא יחד עם האדמו"ר הגה"ק מסאטמאר זי"ע ב'מחנה מעבר' (מחנה זמנית), הוא סיפר כי על אף שלא היה חסיד סאטמאר, התפעל מקדושתו של האדמו"ר וניסה להתקרב אליו. יום אחד, לחש לו אחד המשמשים בקודש, שהרבי מוטרד מאד, מפני שהתפילין שלו נעלמו, לא ברור כיצד, והוא מחפש כבר כמה שעות מי שיש לו תפילין, אולם אין אף אחד בכל המחנה, כי הפחד לשמור שם על התפילין היה עצום מצד הצוררים.

ומכיון שהיה עמו זוג תפילין, אותו שמר מכל משמר, הוא הציע מיד שישמח מאד שהרבי ישתמש בהן, הלך למחבוא והוציא משם את התפילין כדי למסור לרבי, וקבע עם הגבאי להיפגש כמה שעות לאחר מכן, אך מכיון שלא הצליח להגיע בשעה היעודה לא נפגשו כבר באותו יום, ואמר לעצמו, שמחר בבוקר, לאחר שהרבי יניח את התפילין, הוא יגש לקחת אותן. אך באותו הערב, הגיעו כמה אנשי אס-אס ולקחו אותו ועוד כמה עובדי כפיה לעבודות סלילה.

העבודות נמשכו כשבועיים, והם שוכנו במקום נפרד מהמחנה. והיה כאשר שב בחזרה למחנה שלו, קיבלוהו כולם בהתלהבות, מפני שחשבו שנשלח להשמדה, הם סיפרו לו כי שליחו של הרבי חיפש אותו שוב ושוב, כדי לתת לו דבר מה, הם לא ידעו מהו הדבר, אך השליח היה נראה מוטרד מאד, ואמרו לו שכנראה כבר אינו בין החיים. השליח ביקש לקבל את שמו המלא ורשמו על פתק.

התברר כי הרבי נלקח יחד עם משמשיו לרכבת הצלה מיוחדת שיצאה לשווייץ, ורצה מאד להשיב את התפילין לפני הנסיעה, הרבי ביקש להעביר את התפילין לאסירים, כדי שיחזירו אותן לבעליהן, אך אלה אמרו לו שכנראה כבר אינו בין החיים, והם עצמם היו יהודים גאולים רח"ל, שאין להם כל חפץ בתפילין, וע"כ החליט הרבי מסאטמאר לקחת את התפילין אתו.

הרבה צרות עברו על הקבצן בעתות המלחמה, אך ברוב חסדי השי"ת נשאר בחיים, ובשנת תש"ח עלה לארץ ישראל, עזב הרוס ובודד, המראות שראה בשואה והסבל שעבר, גרמו לו ללקות בנפשו, הוא נלקח לבית-חולים לחולי נפש לתקופות ארוכות, וענין התפילין נשכח ממנו.

אלא שבשנת תשי"ג, הגיע לבית החולים מכתב מהרבי, בו נכתב, כי יהודי שישמו כן וכך הפקיד בידו דבר מה, והרבי חפץ לדעת האם הוא האיש, הוא מיהר לכתוב לבית הרבי על פי האדרעס הרשומה, כי

בשלב זה אמרתי לו שאין לו מה לבוא ושאלו לו שום תקוה שאפתח לו, וכך, פתאום התפרץ ממני כל מה שהיה לי נגדו, אמרתי לו בזעם, שכדי לקבץ נדבות הוא צריך להטריד אותי?! אין לו שום צורך בכסף שהוא שומר בכספת, ושאלו לא מבין בכלל מה הסיפור שלו ומה הוא רוצה ממני... והוא סגר את הטלפון.

לאחר רבע שעה אני שומע צלצול בדלת, ומי שם? כמובן, הקבצן, ב"ה הפעם התגברתי ומשלתי ברוחי, אולם חזרתי על סירובי, הוא אמר לי: "אני מתחנן בפניך, אני פשוט חייב להיכנס לשם לחמש רגעים, לא יותר...", כאשר ראה שאני עומד בסירובי, אמר לי: "אני רוצה לספר לך משהו שלא סיפרתי לאיש, ואחר כך תחליט מה לעשות". הסכמתי לשמוע אותו...

סיפור נפלא, אותו סיפר בעל המעשה, שהוא מנהל סניף בנק באחד הערים בארה"ק, אשר בסניף הבנק שלו הוקצה חלק מיוחד 'כספות תיבות מיוחדות לשמירת כספים וחפצים יקרים' להשכרה ללקוחות הבנק.

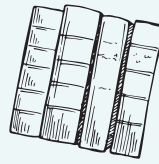
שם נכנסים השוכרים ומשתמשים בשעות שהבנק פתוח, כשהם תחת שמירה מהודקת מהנהלת הבנק, בצורה של 'חותם בתוך חותם', התיבה איננה נפתחת כי אם על ידי שני מפתחות, של האיש השוכר ושל פקיד הבנק.

לפנינו הסיפור כפי שסיפרו בעל המעשה:

לפני כמה שנים, הגיע לסניף קבצן לבוש בלויי סחבות, מוחנז ועלוב מכל הצדדים, וביקש לשכור כספת. לאחר שפתח חשבון ושילם מראש למשך שנה את דמי השכירות, מאותו יום ואילך, הוא היה מגיע מדי יום ביומו בבוקר בבוקר, עם פתיחת הסניף, ובידו חבילה, שוהה בחדר הכספות אולי חצי דקה ויוצא לדרך. ושוב לאחר מכן היה חוזר בערך בשעה 1 בצהריים, כשבידו חבילה, עם סגירת הסניף, ולעיתים גם אחר הצהריים. הענין הזה גברה עלי הפליאה, יכולתי להבין מדוע הוא מגיע בסגירת הסניף כדי לשמור שם את דמי קבצנותו, אך מדוע הוא מגיע בבוקר לפתוח הקופה, את זה לא הבנתי, האם הוא זקוק לכסף מאתמול? מה הסיפור שלו?

כך במשך שנה וחצי הגיע הזקן פעמיים ביום, והאמת היא שכבדה עלי הענין, דבר יום ביומו, פעמיים ביום...

אבל אני נאמן לתפקידי, ידעתי שאין אפשרות למנוע זאת בעדו. יום אחד, היתה 'שביתה' פתאומית בבנק, שביתה שהודיעו עליה ערב קודם, יצאתי אז לסידורי ענינים, וכשאני חוזר הביתה, בני ביתי אומרים לי שמאן דהוא מחפש אותי בדחיפות, עוד לא הספיקה לספר לי במה הענין, והטלפון שוב מצלצל, על הקו היה כמובן - הקבצן, הוא מבקש ממני שאגיע בדחיפות, כי הוא רוצה להוציא משהו מהכספת, כמובן שסירבתי, "יש שביתה", אמרתי, "לא שמעת?". "ודאי ששמעת", הוא אומר, "אבל אני פשוט מוכרח להוציא משהו". הסברתי לו יפה, שגם אם הייתי רוצה, אין שום אפשרות לפתוח לו ביום כזה, אולם הוא עם כל הסבלנות מבקש ממני שהוא יבוא אלי

אכן הוא האיש שנתן את התפילין לרבי.

תוך כמה ימים ביקר אצלו שליח של הרבי מסאטמאר ז"ע, שנהג בו בכבוד רב והודיע לו, כי הרבי מזמין אותו לביתו בח"ל, ברגע שיוכל לעשות זאת.

למן אותו היום, זכה לביקורים בתכיפות של חסידי סאטמאר, דבר ששיפר מאד את מצב רוחו ומצבו הנפשי, עד שיוכל היה להשתחרר מבית החולים. הוא קיבל קארט"ע (כרטיס טיסה) ממשמשי הרבי לנסוע לארה"ב, ואכן נסע והתקבל שם בכבוד גדול ובחמימות על ידי הרבי וחסידי. במעמד התרגשות גדולה מסר לו הרבי את התפילין הקדושות, וחיבק אותו באהבה, ושניהם בכו בכי תמרורים, הרבי הסביר לו ששקל בדעתו להשאיר את התפילין במחנה, אך מפני שנמסר לו שהוא כבר אינו בין החיים ושעלולים לבזות את התפילין, החליט ליטול אותן אותו, ואף להשתמש בהן, ושיהיה הדבר לזכותו של מי שנתן לו.

הרבי הציע לו להישאר בארצות הברית, שם יוכל להחזיקו ולתמוך בו בתמידות. אך הוא העדיף לשוב לארץ, על אף שלא היה לו מכיר וגואל, הוא שב וחזר מרצונו לביה"ח לחולי נפש.

גם לאחר שהשתחרר, היה מתגורר בדירה קטנה שהסוכנות העמידה לרשותו כשעלה ארצה, לפרנסתו עסק בקיבוץ נדבות, אולם הרכוש הגדול ביותר שהיה לו, היו התפילין שקיבל מהרבי שאותן הקפיד להניח מדי יום ביומו, גם ברגעי הדכאון הקשים ביותר.

שנים עברו והוא הזדקן, וכבר לא חש צורך להיות בבית החולים, הוא מתפלל בבית כנסת נידה, ואיש אינו מכירו, פרט למוסדות סאטמאר שמדי פעם שולחים לו מכתבים, ובחגים שולחים שליחים לעודדו ולשוחח עמו.

כאשר נפטר הרה"ק מסאטמאר ז"ע, היה האיש בטוח שמעתה ישכחוהו, אך לפליאתו נמשכו הביקורים והמכתבים כמימים ימימה, הוא ציין באזני בהתרגשות את העובדה, שעל אף

שהרבי הזקן כבר אינו בין החיים, והוא אינו נמנה עם התורמים של סאטמאר – הם עדיין שומרים לו אמונים.

כאמור, כל הזמן הזה הוא מקבץ נדבות, עד שיום אחד פורצים לדירתו העלווה וגונבים משם את כספי הקבצנות שלו, הגניבה משפיעה מאוד על מצבו הנפשי, לא בגלל הכסף, אלא בגלל החשש, שהתפילין היקרות לו כל כך, ייגנבו, הוא מברר מה אפשר לעשות ומחליט לפתוח אצלו 'תיבה' בבנק, וזו פשר הביקורים שלו בכל יום בבוקר בשעה שמונה וחצי, ומחזיר התפילין וקיבוץ הנדבות בצהרים.

כעת הוא מבקש ממני לעשות הכל כדי להגיע אותו לבנק ולהוציא את התפילין, מפני שהשעה כבר 12.00 בצהריים והוא עדיין לא הגיע תפילין, אני כמובן מתקשר למי שאני מתקשר, ומקבל אישור מיוחד לפתוח לו את התיבה, אני הולך אותו ועם החבילה שלו, פותח לו את התיבה, ובפעם הראשונה אני רואה בעצמי מה שמונה בתוך התיבה, וראיתי כי מלבד התפילין אין שם דבר, ושאלתי אם כן מדוע אינו משתמש בה כדי להכניס דמי הקבצנות שלו?

ואז ענה לי בפשטות: "אני לא משתמש בכסף לצרכי הפרטיים

בלבד, אני קונה בו תפילין לילדי עולים", יצאתי מהתפעלות כמה ישראל קדושים הם, ואין לנו השגה באדם פשוט שבישראל, התחרטתי על כך שלא סבלתי אותו מקודם, חשבתי שיש בו סתם בולמוס של קבצנות, ולא דנתי אותו לכף זכות שמדובר באדם אציל הנפש, שחי בזכות התפילין, ומקדיש את חייו למצות תפילין.

מאותו היום, התחלתי להתייחס אליו בכבוד, הוא היה לוקח מדי יום את התפילין, ולאחר שהיה מחזירן, היינו שוקעים בשיחה, לעיתים עד לאחר מועדי הסגירה של הבנק, לפעמים הזמנתי אותו לסעודת שבת, הוא היה יהודי עזוב כמותו לא ראיתי מעולם.

יום אחד הוא לא הגיע, ומיד חשבתי שקרה לו דבר, הגעתי לביתו, ומשלא ענה על דפיקותיי, הזמנתי פורץ ומצאתי אותו שוכב על הארץ מחוסר הכרה, הבהלנו אותו לבית החולים, והתברר שהוא לקה באירוע מוחי, הם הצליחו לייצב את מצבו, ואני ומשפחתי סעדנו אותו על מטתו.

לאחר כמה ימים הוא נפטר, כעת נותר עלי לסדר לו לוויה, ובאמת מעולם לא התקרבותי לנושא הזה, אבל עלה במוחי רעיון ופניתי למוסדות סאטמאר וסיפרתי להם את הסיפור, והם מיד נרתמו לענין, ולמרות המרחק הרב בין ירושלים לעיר שלי, הם יצאו לרחוב עם רמקולים (מייק), הכריזו שיש הלוויה של "מת מצווה", וסידרו כמה אוטובוסים (באססס) של אנשים שאספו סתם ברחוב.

הלוויה הייתה גדולה מכפי שאנשי המקום שלנו ראו אי פעם, כי גם בשכונה שלנו הדפיסו חסידי סאטמאר החרוצים מודעות גדולות על "מת מצווה".

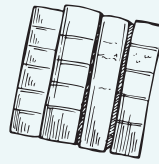
ליד הקבר, הספיד אותו אחד מחסידי סאטמאר, הגם שהיה ברור כי הוא לא ממש הכיר אותו, הוא אף לא ידע להסביר מה הקשר בין המת לחסידות סאטמאר, אלא היה פשוט גואל בחסד עליון, זה קצת הפריע לי, ולכן אע"פ שאני ביישן מטבעי ומעולם לא דיברתי ברבים ביקשתי להספיד אותו, אמרתי להם שאיש אינו מכיר את הנפטר, אלא כקבצן עלוב, אבל אני קורא אותו "איש התפילין", וכאן סיפרתי לכולם את הסיפור הגדול עם הרבי מסאטמאר והתפילין, וכל החסידים הורידו דמעות, וכשתאירתי את רגע הפגישה בין הרבי להקבצן, ירדו דמעות כנחל, אני בעצמי התקשיתי לדבר בגלל הבכי, סיפרתי לכולם, שכספי הקבצנות שלו שימשו לרכישת תפילין לילדי עולים, וסיפרתי על מה שזכיתי להכיר אותו בשנה וחצי האחרונים, כמעט כולם המשיכו והגיעו מבית ההלוויות לחלקת הקבר, כיסו אותו בעפר ואמרנו 'קדיש', לאחר מכן סידרתי 'מנין' בביתו במשך ימי השבעה.

בו בזמן בירדתי בענין רכישת מצבה. אולם לפני שפניתי לחסידי סאטמאר, הגיע אליי מכתב מלעורך-דין שלפני מותו כתב האיש 'צוואה' חתומה כדת וכדין, נפגשתי עם העו"ד ונתן לי העתק מהצוואה, ממנה עלה כי את דירתו הוא מוריש לבית-החולים לחולי נפש, לרופאיו הוא חש הכרת הטוב, ולי הוא מוריש אגרת (מעטפה) שנמצאת במקום מסוים בביתו, הלכתי עם העו"ד לביתו של הקבצן, בבית-אגרת היתה מפתח של הכספת ומספר חשבון בנק, צורף לזה

בו בזמן בירדתי בענין רכישת מצבה. אולם לפני שפניתי לחסידי סאטמאר, הגיע אליי מכתב מלעורך-דין שלפני מותו כתב האיש 'צוואה' חתומה כדת וכדין, נפגשתי עם העו"ד ונתן לי העתק מהצוואה, ממנה עלה כי את דירתו הוא מוריש לבית-החולים לחולי נפש, לרופאיו הוא חש הכרת הטוב, ולי הוא מוריש אגרת (מעטפה) שנמצאת במקום מסוים בביתו, הלכתי עם העו"ד לביתו של הקבצן, בבית-אגרת היתה מפתח של הכספת ומספר חשבון בנק, צורף לזה

מאותו היום, התחלתי להתייחס אליו בכבוד, הוא היה לוקח מדי יום את התפילין, ולאחר שהיה מחזירן, היינו שוקעים בשיחה, לעיתים עד לאחר מועדי הסגירה של הבנק, לפעמים הזמנתי אותו לסעודת שבת, הוא היה יהודי עזוב כמותו לא ראיתי מעולם

מרגיש מיואש.

היתה לו קבלה, הוא שמר עליה באדיקות, ואתמול נפל במלחמה... רבי משה ראה את כאבו של החברותא, ואף שכיום הוא מחנך נודע, הרי שאז היה עדיין בחור צעיר לימים, והתקשה לענות, לחזק, לסייע לידידו יוסף. הוא הביט אל השעון, וכשהבין כי שעת קבלת הקהל אצל הגאון הסטייפלער זצ"ל עודה בעיצומה, ביקש מיוסף להתלוות אליו, להיכנס אל אותו גאון וקדוש, לספר לו על הכאב והמצוקה, ולהקשיב לעצתו...

הם יצאו יחדיו לבית הסטייפלער, אשר כבר היה מבוגר מאוד, ושמיעתו - שמזה שנים אינה במיטבה - כבר קשתה עליו מאוד. כל הנכנסים אליו נהגו לכתוב את שאלותיהם על פתק, והסטייפלער היה משיב לשאלות הכתובות לפניו. לפיכך, נטל הבחור פתק קטן וכתב: 'אני בחור בן 19 קיבלתי על עצמי להיזהר ולהישמר בשמירת עיניים, אולם אתמול נכשלתי מאוד. מאז אין לי מנוחה, אני שבור לגמרי, אנא אני בא...'.

את הפתק, בו מתומצת הסיפור, הגישו אל הסטייפלער, שקרא אותו ברפרוף מהיר.

ואז, הרים הסטייפלער את עיניו החודרות, נעץ אותן בבחור, וכדרכו - לדבר בקול רם ואף בצעקות רמות עקב קשיי השמיעה שלו, שאל בקול חוצב: 'בחורל, אמור לי, האם במשך הדרך התגברת ולו פעם אחת? האם לפחות פעם אחת אמרת ליצר 'לא', לא אביט לשם?'

הבחור נבהל ונבוך, וביד רועדת השיב בכתב על הפתק: 'רבי, המצב רע ומר, נכשלתי שוב ושוב, פעם אחר פעם...' הסטייפלער הביט בתשובה, ומיד שב ושאל בקול רועם:

'אבל האם תוכל לומר שלא התגברת ולו פעם אחת בודדת? אמור לי, האם לא היתה פעם אחת במשך כל הדרך בה שלטת ביצרך והתגברת?'

הבחור, חרד ומבוהל, העביר בזכרונו ברפרוף מהיר את המסע כולו, ונאלץ 'להודות' בהנהגתו קל: אכן כן, היו כמה פעמים, בעיקר בתחילת הדרך, בהן שלט ביצרו, אשר גירה אותו להביט ימינה ושמאלה, לבחון בעיניו שלט או מראה לא צנוע, והוא התגבר. אמת, רוב הדרך נכשל והובס במלחמה מול היצר, אבל היו גם פעמים בהן ניצח...

נהרה השתפכה על פני הסטייפלער, והוא נענה ואמר בזה הלשון: 'איי, אינני מגזים, אינני משקר... אינני מגזים, אינני משקר... אם היה בי את הכח, הייתי קם בפניך מלוא קומתי! הרי הנסיעה מכאן לתל אביב, היא 35 דקות כל צד. זו מלחמה קשה מאוד, ובכל פעם שניצחת והתגברת, קיימת שלוש מצוות 'זיראת מאלוקיך', 'זקדשתי בתוך בני ישראל', 'ואהבת את השם אלוקיך'. שלוש מצוות בכל התגברות!'

הבחור האזין בקשב רב, לא האמין למה ששומעות אוזניו. הוא חשב כי הסטייפלער ירביץ בו שיחת מוסר וחזוק, הרהר כי לבטח ישמע נזיפה על חומרת חטאו. ואילו הסטייפלער - כה נרגש ומתלהב, ומוסיף ואומר, כשקולו הולך וחזק מאוד:

'אכן, אין ספק שעליך לעשות תשובה על מה שנכשלת. אבל מדוע נשברת? על מה אתה בוכה? הרי בכל פעם שהתגברת - הרי אתה במדרגת יוסף הצדיק ממש. אתה גיבור, יש לך כוחות, התגברתו מדוע אתה כה שבור? בכל פעם שאתה מתגבר - אתה עושה תשובה ומתקן, אבל ראה נא כמה פעמים התגברת, יש לך את היכולת,

מכתב, בו הוא מודה לי על יחסי הטוב אליו ומבקש ממני להשתמש בכסף שיהיה בחשבוננו כדי לקנות לו 'מצבה', ושאר הכסף אני יכול לקחת לעצמי, בחשבון היה סכום גדול בהרבה מדמי מצבה, קניתי לו מצבה מפוארת, שם נרשם שמו וגם: 'איש התפילין'. ובכסף החלטתי להקים קרן לקניית תפילין לילדי עולים - ממש כפי שביקש.

למחרת נישתי לתיבתו שבבנק, הכנסתי את המפתח שלו וסובבתי, אחר כך את המפתח של הבנק וסובבתי. בהתרגשות רבה לקחתי את הדבר יקר - הערך שהוריש לי: את התפילין אותן הניח הרבי מסאטמאר שנים כה רבות, ובזכותו זכיתי להיות מעכשיו 'איש התפילין' כאשר זכיתי להגדיל את 'קרן התפילין' שלו, שמספקת כהיום מדי חודש שלושים זוגות תפילין לילדי עולים...

אשרי העם שככה לו...

(גליון קנין התורה)

נהרה השתפכה על פני הסטייפלער, והוא נענה

ואמר בזה הלשון: 'איי, אינני מגזים, אינני משקר...'

אינני מגזים, אינני משקר... אם היה בי את הכח, הייתי קם בפניך מלוא קומתי! הרי הנסיעה מכאן לתל אביב,

היא 53 דקות כל צד. זו מלחמה קשה מאוד, ובכל

פעם שניצחת והתגברת, קיימת שלוש מצוות 'זיראת

מאלוקיך', 'זקדשתי בתוך בני ישראל', 'ואהבת את

השם אלוקיך'. שלוש מצוות בכל התגברות!'

הבחור האזין בקשב רב, לא האמין למה ששומעות

אוזניו. הוא חשב כי הסטייפלער ירביץ בו שיחת

מוסר וחזוק, הרהר כי לבטח ישמע נזיפה על חומרת

חטאו. ואילו הסטייפלער - כה נרגש ומתלהב,

ומוסיף ואומר, כשקולו הולך וחזק מאוד...

הסיפור הבא התרחש בשנת תשמ"ה, בהיכלה של אחת הישיבות החשובות בארץ. זה לצד זה ישבו החברותא, אשר מתוקף היותם חברותא מזה תקופה - כבר הכירו זה את זה היטב, וידעו לחוש איש את לבו של רעהו. האחד - הוא המחנך הנודע הרב משה בלוי שליט"א שסיפר את הסיפור, ורעהו - אשר נקרא לו בשם יוסף. ביום מן הימים, חש רבי משה שמשהו עם החברותא לא בסדר, לבו בל עמו, והתעניין אם קרה משהו...

בתחילה, לא נאות החברותא לספר, ניכר כי קשה עליו הדבר. אולם ככל שהתקשה להתרכז וניכרו אותות עצב על פניו, ביקש ממנו רבי משה שוב ושוב, כי יגלה את אוזנו במה מדובר. לבסוף, בקול נכאים שבור ומרוסק, סיפר יוסף כי בחודש אלול הקודם קיבל על עצמו להיזהר בשמירת עיניים, שמירה קפדנית ומופלגת. הוא הצליח לשמור את עיניו היטב, עד...

אתמול, הוצרך לנסוע לרופא שיניים, המקבל קהל במרפאה בתל אביב. הוא יצא לדרך בהחלטה נחושה לשמור את עיניו מכל נסיון, לא להביט חלילה בשום שלט פרסום, עיתון, או כל סוג של נסיון אחר. אבל, בחלוף הזמן, הנסיונות הלכו וגברו, הוא התקשה להתמודד ולהילחם, ונשבר - עיניו שטו אנה ואנה, הוא הביט לכל הצדדים, ראה את מה שאסור לראות, והנה כי כן - כעת הוא שבור ומרוסק,

הצרים של ירושלים העתיקה, והתמצא בהם בקלות. זו הייתה שעת אחר-הצהריים של שבת קיצית, ויצחק אייזנברג, ילד ירושלמי פעלתני ומלא מרץ, יצא אל הכותל המערבי. רגליו נשאו אותו לעבר שער יפו, ומשם פנה במרוצה לתוך העיר העתיקה.

יצחק חצה את שוק הבשמים, והמשיך לשוק הקצבים ושוק הצורפים. בתי הקפה הדיפו ניחוח עז של המשקה, מהול בריח הקטורת של מעשני הנרגילות. יצחק לא שת ליבו לכל זה. שבת היום, והוא רוצה להגיע אל שריד בית המקדש.

פתאום עצר. עיניו לכדו מטבע זהב נוצץ, המוטל בצד הדרך. פיו נפער בתדהמה; מימיו לא נתקל במציאה כזאת. כבן למשפחה מרובת ילדים ידע כל ימיו רק עוני ומחסור. האוצר המונח לרגליו הצית את דמיונו. איזו רווחה יביא למשפחתו, המתקיימת בקושי!

אבל שבת היום. רגע עמד תוהה סמוך למטבע הנחשק. במוחו הבזיק רעיון: הוא הביט ימינה ושאלה, לוודא שאיש אינו חומד את מציאתו, ודרך על המטבע בנעלו. החלטה גמלה בליבו: הוא יישאר עומד על המטבע עד מוצאי השבת. רק אז, כששלושה כוכבים יזהרו בשמים, ייקח את המטבע. עדיין נותרו כארבע שעות עד צאת השבת, אך ההמתנה הארוכה לא הרתיעה אותו.

דקות ארוכות ניצב הילד ברחוב ההומה, נטוע במקומו בלי תזוזה, עד שהעמידה הממושכת עוררה את חשדנותו של גער ערבי. "יהודי!", קרא לעברו, "מדוע אתה עומד כאן זמן רב כל-כך?"

תחילה התעלם יצחק מן השאלה, אך הנער הערבי לא הרפה, ויצחק סיפר בתמימות, שתחת נעלו הוא שומר על מטבע יקר, מפני שאינו רוצה לחלל את השבת. עוד בטרם סיים את הסבריו ניגש אליו הנער ודחק אותו בחוזקה. יצחק ההמום לא הצליח להשמיע הגה, והנער כבר נעלם מעבר לבניין ובידו המטבע היקר.

מושפל ומוכה הלם נותר יצחק מוטל על הארץ. המחשבה לדלוק אחרי הערבי אפילו לא עלתה בדעתו. אכזבה עמוקה מילאה אותו על אובדן מטבע הזהב. בראש מורכן קם, ניער את האבק מבגדיו והסתלק מהמקום בבושת פנים. הוא סב על עקבותיו, ושירך את דרכו בחזרה לעבר בית המדרש של האדמו"ר רבי נחום מרחמסטריווקא, שבו נהג אביו להתפלל מנחה ולסעוד סעודה שלישית.

איש לא הבחין בדכדוך שאפף את הילד הפעלתן והנמרץ. במקום להתנדב כדרכו לארגון הסעודה השלישית והגשת התקרובת, הצטנף לו בפנית בית הכנסת, אכול רגשות תסכול ועצב, ודמעות חונקות את גרונו.

אך הרבי הבחין בעינו החדה בהתנהגותו החריגה של הילד. הוא ניגש אליו ודרש בשלומו. "האיך חש בטוב?", שאל. "אנו זקוקים לך לעריכת השולחן!", הפציר בו.

לבסוף הצליח לדובב את הילד. בקול בוכים שיתף יצחק את הרבי בפרטי המעשה. הרבי האזין בריכוז לדבריו, ואז אמר לילד: "בוא עמי אל שולחן הסעודה השלישית, ואחר צאת השבת גש בבקשה אל ביתי". הילד הנחן בהסכמה.

אחרי תפילת ערבית התלווה יצחק הקטן אל הרבי, ונכנס אחריו ביראת כבוד לביתו. הרבי בירך את בני ביתו, ופנה אל שולחנו. שם פתח מגידה והוציא מתוכה מטבע זהב, זהה לגמרי למטבע שהתגולל על קרקע הרחוב בעיר העתיקה. "הרי לך מטבע", מסר הרבי את המטבע ליצחק, שעניו נפערו באי-אמון למראהו. "אבל", הוסיף

תילחם, תילחם, תילחם, אתה מסוגל, אתה יכול, אתה כבר ניצחת לא מעט פעמים, אתה תנצח גם בהמשך!

הסטייפלער נפרד מהבחור בחום, והבחור יצא המום, מטולטל עד עמקי הנפש. הוא נכנס שבור ומיואש, חש כי כל כולו כישלון מהלך, אין לו סיכוי ואין לו עתיד, ויש לו אפילו ראייה לכך - שכן אתמול נכשל, פעם אחר פעם... ואילו הסטייפלער - גדול הדור, מפנה את מבטו לכיוון ההפוך, מאיץ בו לראות את הפעמים שהצליח וניצח, ואומר לו כי בכוחו הדבר, ביכולתו להתגבר, וגם לו יש ראיות משלו...

את הסיפור הזה, מספר כאמור הרב משה בלוי שליט"א, שנכח בחדר בשעת מעשה, ומעיד כי הדברים חוללו מהפך בנפשו של הבחור השבור, והובילו אותו להצלחה רבתי בתורה ויראת שמים. והמסר מפלה חדרי לב, בוקע כל חומת ייאוש:

אחים יקרים, אין מי מאיתנו שאין לו גם הצלחות. קטנות או גדולות, דרמטיות יותר או פחות. טעות גדולה היא לייחס חשיבות רבה מדי לכשלונות, וטעות גדולה עוד יותר - לייחס חשיבות פחותה מדי להצלחות. בכל עת של נסיון או התמודדות, רצון להגשים שאיפה או להתגבר על מכשול, כל שעלינו לעשות הוא להקשיב לקולו החוצב של הסטייפלער:

'אתה גיבור, יש לך כוחות, התגברת! מדוע אתה כה שבור?... יש לך את היכולת, תילחם, תילחם, תילחם, אתה מסוגל, אתה יכול, אתה כבר ניצחת לא מעט פעמים, אתה תנצח גם בהמשך!'

כן, גם אתה, גם אני, כולנו. לכולנו יש הצלחות בחיים, צריך רק למקד את המבט עליהן, לחוש אותן, 'לחיות' אותן. זה מה שיתן לנו את הכח להתמודדות הבאה, זה מה שמייצר בס"ד את ההצלחה הבאה! (פניני פרשת השבוע)

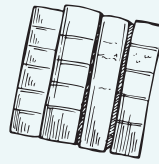
רגע עמד תוהה סמוך למטבע הנחשק. במוחו הבזיק רעיון: הוא הביט ימינה ושאלה, לוודא שאיש אינו חומד את מציאתו, ודרך על המטבע בנעלו. החלטה גמלה בליבו: הוא יישאר עומד על המטבע עד מוצאי השבת. רק אז, כששלושה כוכבים יזהרו בשמים, ייקח את המטבע. עדיין נותרו כארבע שעות עד צאת השבת, אך ההמתנה הארוכה לא הרתיעה אותו.

דקות ארוכות ניצב הילד ברחוב ההומה, נטוע במקומו בלי תזוזה, עד שהעמידה הממושכת עוררה את חשדנותו של גער ערבי. "יהודי!", קרא לעברו, "מדוע אתה עומד כאן זמן רב כל-כך?"

תחילה התעלם יצחק מן השאלה, אך הנער הערבי לא הרפה, ויצחק סיפר בתמימות, שתחת נעלו הוא שומר על מטבע יקר, מפני שאינו רוצה לחלל את השבת. עוד בטרם סיים את הסבריו ניגש אליו הנער ודחק אותו בחוזקה. יצחק ההמום לא הצליח להשמיע הגה, והנער כבר נעלם מעבר לבניין ובידו המטבע היקר...

הילד רץ בסמטאות המפותלות. הוא הכיר כל משעול ברחובות

היה זה החנוכה הראשון שלי בבית האסורים. אחרי השתדלות מקיפה של שליחת מכתבים לרב של בתי הכלא ולעסקנים שונים, התקבל האישור ובליילה הראשון של חנוכה נלקחתי לחדר כליאה מיוחד, להדלקת הנרות. על השולחן הוצבה מגורת חנוכה ובה נר אחד ועוד שמש. הסוהרים יצאו וסגרו אחריהם את הדלת, כשהם מורים לי לדפוק עליה לאחר שאסיים.

הדלת נסגרה ואני מתכוונן להדליק את הנר, והנה אני רואה שבחדר יש שידות. אי אפשר לברך כאן ברכה. לא ידעתי מה לעשות, אבל מאז שנכנסתי לכלא, ידעתי שגם כאן הקב"ה הוא זה שמנהל אותי, ולא מנהל הכלא או הסוהרים. דפקתי בדלת והסברתי לסוהר שאני לי אפשרות להדליק כאן בגלל השידות. הסוהר לא הבין מה אני רוצה, אבל לאחר הפצרות חוזרות ונשנות הוא הסכים לפנות בנושא למנהל הכלא, אדם קשוח לא פחות.

הסברתי גם למנהל את הבעיה ולהפתעתי הרבה, ניאות המנהל למלא את בקשתי, אולם מפאת חוסר מקום מתאים להדלקת הנרות, הוא יצא מגדרו והתיר לי להדליק את הנרות במשרד הפרטי שלו. הייתי המום, הודיתי לו מעומק ליבי והוא מצידו הגיב בפנים חתומות, ולא התרגש יחד איתי.

ההיתר שניתן לי מלכתחילה היה ל-30 דקות, כפי שקובעת ההלכה וכפי שהורה הרב של בתי הכלא. אבל לפי מנהג חב"ד נוהגים להדליק נרות שיחזיקו מעמד לפחות 50 דקות, וגם לשבת לצד הנרות משך הזמן הזה. התלבטתי אם לבקש מהמנהל בקשה נוספת שייתר לי להישאר בחדר 50 דקות, הרי רק לפני דקה הוא חרג מכל הכללים כדי לאפשר לי להדליק נרות במקום בו אוכל לברך עליהם כדת וכדין, והנה אני שוב מציק לו עם בקשות חריגות?

החלטתי שאני עושה את ההשתדלות במלואה. אני אבקש, והוא יכול לסרב. פניתי למנהל וביקשתי את סליחתו: "קשה לי להסביר לך כמה זה חשוב עבורי, ואני חייב להודות שלפי ההלכה היהודית 30 דקות בהחלט מספיקות, אבל אני חסיד חב"ד ואצלנו נוהגים לשבת ליד הנרות 50 דקות. תמיד הקפדתי על-כך ואני אודה לך מאוד-מאוד, אם תאפשר לי לעשות כך גם עכשיו".

המנהל הביט לעברי במבט חוקר ובליבי כבר נטיית לחשוב שעוד רגע הוא מבטל לגמרי את האישור שנתן לי. אבל אז פנה אלי ושאל אותי: "רובשקין, תגיד לי, כשהיית מדליק נרות בבית, עם המשפחה שלך, כמה זמן ישבת ליד הנרות?!" "קשה לי לומר", השבתי לו, "בדרך-כלל הייתי יושב עם הילדים והמשפחה ליד הנרות במשך שעות או שעות שלוש שעות. לפעמים יותר".

"אם כן", משיב לי המנהל, "אני רוצה שאתה תשב עכשיו ליד הנרות שלוש שעות. בדיוק כמו שעשית בבית שלך!"...

"הייתי המום, חשבתי שאני מדמיין! המנהל הקשוח שכבר ראה הכל והתמודד עם אסירים מכל הסוגים הופך לפתע לנדיב כל-כך ומאפשר לי לשבת ליד הנרות שלוש שעות! ועוד במשרד הפרטי שלו? זה לא מציאותי. אבל אז הבנתי מה שידעתי גם קודם לכן וקעת הרגשתי זאת ביתר שאת. אני לא נמצא בכלא כי איזה גוי החליט ככה. אני נמצא כאן כי יש לי שליחות ותפקיד לעשות בכלא. הקב"ה שם אותי כאן ואני לא שואל שאלות, אני רק מנסה לעבוד אותו בתנאים המורכבים, שאיתם אני צריך להתמודד".

הרב יוסף מאיר האס

כממתיק סוד, "אני מעניק לך את המטבע בתנאי אחד".

"ומה?", תלה הילד עיניים משתוקקות. מה הרבי כבר יכול לבקש? "אני מבקש ממך שתיתן לי את שכר המצווה שקיימת היום!", אמר הרבי. "הרבי רוצה את שכר המצווה שלי, תמורת המטבע?", התקשה הילד להבין.

הרבי הגיד בראשו לחיוב: "זכית לקדש שם שמים, בהימנעותך מלחלל את השבת. שכר המצווה הזאת גדול מאוד. תן לי אותו, ובתמורה קח את מטבע הזהב".

יצחק הררר רגע: האם המצווה שעשה גדולה כל-כך, עד שהרבי מוכן לשלם בעבורה מטבע זהב? אכן, הוא חושק מאוד במטבע היקר, אבל אם הרבי מוכן לשלם מחיר גבוה כל-כך תמורת שכר המצווה, אולי מוטב שישמור את השכר לעצמו?

חיבוטי הנפש של יצחק לא היו קלים. אגרופו שכבר חפן את המטבע הנוצץ, נפתח ונסגר חליפות. קולות מנוגדים בתוך נפשו דחקו בו: קח כבר את הכסף! לא, יש כאן זכות נדירה, שאפילו הרבי רוצה אותה! אל תיכנע!

ברגע של אומץ נפלה ההכרעה. הוא הושיט את ידו והניח את המטבע על שולחנו של הרבי. "אם המצווה שלי שווה כל-כך הרבה, אינני מעוניין למכור אותה!", אמר בפסקנות. המטבע שב אל הרבי, ונהרה גדולה התפשטה על פניו.

דבר המעשה נחקק בזיכרוננו של ר' יצחק אייזנבך כל חייו, והוא נהג לחלוק את המסר עם ילדיו ונכדיו. באותו מוצאי שבת הוטמעה בו ההמחשה החיה על ערכה של מצווה יותר מכל מה שלמד מעודו....

גליון שיחת השבוע

המנהל הביט לעברי במבט חוקר ובליבי כבר נטיית לחשוב שעוד רגע הוא מבטל לגמרי את האישור שנתן לי. אבל אז פנה אלי ושאל אותי: "רובשקין, תגיד לי, כשהיית מדליק נרות בבית, עם המשפחה שלך, כמה זמן ישבת ליד הנרות?!" "קשה לי לומר", השבתי לו, "בדרך-כלל הייתי יושב עם הילדים והמשפחה ליד הנרות במשך שעות או שעות שלוש שעות. לפעמים יותר".

"אם כן", משיב לי המנהל, "אני רוצה שאתה תשב עכשיו ליד הנרות שלוש שעות. בדיוק כמו שעשית בבית שלך!"...

"הייתי המום, חשבתי שאני מדמיין! המנהל הקשוח שכבר ראה הכל והתמודד עם אסירים מכל הסוגים הופך לפתע לנדיב כל-כך ומאפשר לי לשבת ליד הנרות שלוש שעות! ועוד במשרד הפרטי שלו? זה לא מציאותי....

אין יהודי בעולם שלא נחשף לסיפורו המדהים ורווי האמונה היוקדת של האסיר היהודי המפורסם, הרה"ח ר' שלום מרדכי רובשקין הי"ו, שזכה להשתחרר ולצאת מבין כותלי בית האסורים בעיצומו של יום זאת חנוכה תשע"ח. לאחר השחרור, הגיע הרב רובשקין לביקור בארץ הקודש ובין השאר ביקר גם בביתו של כ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב שליט"א, שם סיפר את הסיפור המפעים הבא, אותו פרסם ידידנו הר"ר יעקב לוסטיגמן הי"ו, מפיו של ר' שלום מרדכי, כדלהלן:

פנינים על הפרשה:

הודיו הוא הפיוס לפני הקב"ה

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באזני אדני וגו' (בראשית מד יח). אפשר לרמז על בעל התשובה דצריך ודוי וחרטה ונציבת החטא, כמו שנאמר (משלי כח ג) 'מודה ועזב ירחם' (רמב"ם תשובה פ"ב ה"ב-ג). וכשמתודה מלב ומנפש, עקומת שפתיו הוי מעשה, ויחשב לו כקרבן, כמו שנאמר (הושע יד ג) 'ונשלמה פרים שפתינו', וזהו החסד הגדול שעושה עמנו הקדוש ברוך הוא, דבדברים מתרצה לנו, כמו שנאמר (שם) 'קחו עמכם דברים ושובו אל ה''. וזהו הרמז ויגש אליו יהודה, הנה רבותינו זכרונם לברכה דרשו (ב"ר צג ו) דהגשה משמשת לשלשה דברים, למלחמה ולפיוס ולתפלה, וזהו ויגש אליו יהודה, יהודה הוא מי שהודה על עונו ורוצה לחזור בתשובה, ונגש להקדוש ברוך הוא בשלשה דברים, במלחמה ובפיוס ובתפלה. המלחמה הוא שצריך לאזר מתניו מכאן ולהבא עם יצר הרע, הפיוס הוא הודיו שמתודה לפני הקדוש ברוך הוא ומבקש ממנו למחל לו על מה שעבר עליו (ויק"ר ג ג), התפלה, שמתפלל להקדוש ברוך הוא שיהיה בעזרו. וזהו ויגש אליו יהודה, זה שהודה על עונו נגש להקדוש ברוך הוא בשלשה דברים אלה. ומפרש קרא הודיו, ויאמר בי אדני, דהינו, בעל תשובה מתחרט לפני הקדוש ברוך הוא ומתודה ואומר בי אדני עונות כף וקר, דהינו 'אשמונו, בגדנו וכו'. ידבר נא עבדך דבר באזני אדני, דהינו, התשובה שלי היא ידבר נא עבדך דבר, הוא הודיו והחרטה, כפתיב על ידי נביאך 'קחו עמכם דברים ושובו אל ה'.

הקב"ה חי לעולם ואינו צריך להתנקם מיד

ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה. הכונה היא, דשם הוי"ה הוא רחמים ושם אלהים הוא דין, וכשהקדוש ברוך הוא עושה דין או חרון אף, הוא בשם אלהים. והנה כמוך גימטריא 'אלהים'. והנה הקדוש ברוך הוא חי וקים לעד, ואין מדתו כמדת בשר ודם, שאם איש רוצה לעשות נקמה במי שעשה לו רעה, מתחרה לנקם תכף ומיד, שמה ימות הנוקם או הנקום ולא תצא מחשבתו לפעל, אבל הקדוש ברוך הוא חי וקים לעד, והנקמה בידו לעולם אם לא ישוב האדם (ספרי האזינו של), לפיכך לא שיר בו שיתחרה לנקם מיד. וזהו ואל יחר אפך בעבדך לנקם מיד, כי כמוך, שהוא שם 'אלהים' המתחרה לנקם מיד. וכיון שאינה חי וקים כפרוע דמי, וזהו כפרעה, מלשון פרעון: (פיתוחי חותם פרשת ויגש)

עצות וסגולות:

ענייני תפילה (ה')

היצה"ד מתגבר בעת התפילה

אף על פי שצריך אדם להתור מיער הרע בכל עת, ביותר צריך להתור בשעת התפלה שיער הרע דבק בו באותה שעה ומביא לו עצות מרחוק ומטרידו בהבלי העולם.

(גנוי המלך, תיקון התשובה אות לד)

היצר מפתהו במחשבות הבל

והנה בעונותינו הרבים, כשיתבונן האדם יראה סמיות עיני האדם המחשב בהבלי העולם בשעת התפלה, כי אותם מחשבות אין בהם שום תועלת לא יועילו ולא יצילו, הלא תראה אותם המחשבות שמביא לו יצר הרע בשעת התפלה כבר כמה וכמה פעמים שלא בשעת התפלה באו לו מחשבות אלה ולא הועיל בהם כלום, ומה יתרון יש בהם בשעת התפלה.

(גנוי המלך שם, אות לה)

מחשבות בתפילה - מעכבות הכוונה

בא לומר על המון עם שאינם משגיחים בעבודת ה' יתברך. ולא די שאינם מטרים לעסק בתורה ואפלו חצי שעה ביום, אלא אפלו בשעת התפלה שהיא לנו במקום הקרבן, אותה שעה מביאין על עצמם דין וחשבון של מעשיהם שהם הבלי העולם, כיצד מה לעשות בענין פלוני וכיוצא, מעגין לעגין באותו ענין של הבלי העולם, אשר אותם המחשבות לא יועילו ולא יצילו כי תהו המה. ומרב טרדתם במחשבות ההם, נמנעים מלענות 'אמן' וברוך הוא וברוך שמו'. והמחשבות שמחשבים בשעת התפלה, בזה מבטלים מה שאמרה התורה (דברים יא ג) 'ולעבדו בכל לבבכם'.

(אלף בינה אות ע"ן, ד"ה עת)

כל יום יתפלל טוב יותר מאתמול

צריך האדם שיעשה בעצמו זה הסיג, אף על פי שכונן וחשב בעצמו שהיום מתפלל מאד, מחר יאמר שמה אותה התפלה אינה מתקנת וחשובה לעלות לשמים, היום אתפלל כדי לתקן מה שעויתי אתמול, שמה דלגתי אות או תבה, וכשיעשה כך מקריב הישועה, וצמיחת משיחתו מהרה תבוא. וזהו ברוך ה' יום יום, אף על פי שהתפלל אתמול, וגם כה יעשה למחר, האל ישועתנו סלה יחיש במהרה הגאולה. (דורש טוב, דרוש ב' למתן תורה)

כפי מעשיו זוכה לנפש רוח ונשמה

ידוע דהאיש הישראלי יש לו נפש רוח ונשמה. ומתחלה זוכה כי אם לנפש, ואינה נפש בשלמות, כי אם על ידי מעשה האדם, אם היטיב מעשיו והיה הולך בדרך טובה וישרה ויראה ואהבה, אז זוכה בנפש שלמה, ואם הוסיף יראה וקדושה כראוי אז זוכה לרוח, ואם היה הולך וגדול זוכה עוד לנשמה. והכל לפי מעשיו של אדם, אם מוסיף מוסיפים לו, ואם פוחת פוחתין (זוהר ח"ב צד:).

(מעגלי צדק אות ש"ן, ד"ה שום תשים)

משכנם במה לב כבוד, ולכן צריך לשמור

והנה משכן הנשמה הוא במח, ומשכן הרוח הוא בלב, ומשכן הנפש הוא בכבד, וצריך האדם לקדש את גופו כראוי במעשה ודבור ומחשבה, כדי שיהיה המוח שבו ראוי לשרות בו הנשמה, וכן הרוח והנפש, שאם לא יקדש גופו ואינו חושש לקיום המצות, סטרא אחרא חס ושלום היא השוכנת במח ולב והכבד.

(מעגלי צדק שם)

וידוי ונפילת אפים

דרך פקודיך הבינינו, ואשיחה בנפלאותיך (תהלים קיט כז). כיון שהתחיל תחלה בנפילת אפים עם הודוי, ובקש מהקדוש ברוך הוא שיודיעהו שרשעו על אמתתו, חוזר ומבקש מלפניו יתברך שיתן בלבו בינה להבין כל הכוונות וסודות התפלות על אמתתם. וכבר הקדמנו בהתפלות נקראות 'פקודים', משום דעל ידי התפלות פוקד הקדוש ברוך הוא אותנו וזוכרנו לטובה ומוחל עונותינו, ולפיכך מקדימים בתחלת התפלה 'ופקדנו בפקדת ישובה ורחמים'. וגם כן בראשי חדשים ובמועדים אנו אומרים 'שמע יפקד ויזכר'. והתפלות הם דברים העומדים ברומז של עולם, שעל ידן מתתקנים כל העולמות. ובכל תפלה נתקן דבר מחדש, דאין תפלת היום דומה לשל מחר, ואין תפלות החל דומות לשל שבת, ולא לשל ראש חודש, ולא לשל ימים טובים. ואין שבת דומה לחברו, ואין ראש חודש ויום טוב דומה לחברו. וגם בכל יום ויום בעצמו, אין תפלת ערבית דומה לשל שחרית, ולא שחרית למנחה וכיוצא, עצמו השנויים מספר. הכלל הוא, כל תפלה עושה פעולה מחדש, ומי הוא ואיזה הוא אשר מלאו לבו לעשות תקון כל תפלה ותפלה, ולידע אותה על שרשה. על זה נאמר (סוכה מה): ראיתי בני עליה והמה מועטים, דהינו דמעט מן המעט הם שיודעים כל הכוונות כראוי. ועל זה נמי אמר דוד המלך עליו השלום במקום אחר (תהלים קו ב) 'מי ימלא גבורות ה' ישמיע כל תהלתו', 'תהלתו' היא התפלה, וקאמר כיון דאין תפלה דומה לחברתה, מי יודע כל תפלה עם פעלתה. וזהו 'שמיע כל תהלתו', דהינו יודע כל תפלה ותפלה על אמתתה. וזה הדבר צריך טהרה וקדושה כראוי, והופעת רוח הקדש ברוח יתרה, כדי שיוכל להבין ולסבל בדעתו כל הכוונות, ובלא זה אי אפשר:

וזהו שמבקש מהקדוש ברוך הוא, דרך פקודיך שהם תפלותיך, הבינינו, הן בלבי בינה להבין אותם על אמתתם. וידוע דנבון עדיף מחכם, דנבון הוא המבין מעצמו דבר מתוך דבר. וזה לא שירך כי אם על ידי רוח הקדש המופעת בו ביותר, ולפיכך אמר הבינינו, שאבין דבר מתוך דבר, וזה על ידי רוח קדשך שתופיע בי. ועזרני וזכני עד שאשיח בנפלאותיך, דהינו עד שתהא כל שיחת תפילתי כי אם בנפלאותיך הם סודותיך המפלאים ומסתרים, גל עיני בהם:

(אלף בינה, תהלים קיט אות ד)

ענין הגוף והנשמה ביום הדין

ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו (בראשית מה ג). גמרא דחגיגה דף ד' וזה לשונה, רבי אלעזר כי מטי להאי קרא בכי, 'ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו', ומה תוכחה של בשר ודם כר, תוכחה של הקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה:

יש לדקדק מאי קסבר דקא תוכחה של הקדוש ברוך הוא לשל בשר ודם, דבשלמא גבי יוסף, לא היה להם מה להשיב לו, אבל גבי הקדוש ברוך הוא אפלו אם אין אדם יכול להשיב, הקדוש ברוך הוא יודע אם יש ביד אדם במה להפטר, יפטר אותו אפלו בלא תשובתו, ואם אין בידו במה להפטר, אפלו בלא תוכחה ופחד נמי, ולמה תלה הדבר בתוכחה:

טענת הנשמה והגוף ביום הדין

ויש לישב, דהנה איתא (סנהדרין צא). דהגוף והנשמה ביום הדין רוצים לפטר עצמם בטענה כוזבת, דהגוף אומר אנכי לא מריתי, דהא משעה שיצאה הנשמה ממני הריני כעץ יבש, והנשמה אומרת אני לא חטאתי, דהא משעה שיצאתי מן הגוף הריני כעוף פורח באויר, הגוף הוא

החוטא. והנה טענתם בשניהם הכל לא יועילו ולא יצילו, דמי לא ידע בכל אלה דשניהם לדבר עברה נתכוננו, וחיבים לענש בשניהם:

הלימוד מיוסף הוא שטענת כזב א"א לטעון

והנה איתא גם כן במדרש (תנחומא ויגש פ"ט) 'יהי בעת ההוא וירד יהודה מאת אחיו' (לעיל לה א) שהורידוהו מגדלתו, אמרו לו אתה היית מלך עלינו ואמרת לנו למכרו, אלו אמרת לנו להחזירו היינו שומעים לך. והנה השתא כשהיו עומדים לפני יוסף והוכיחם על שמכרוהו, היה לשאר האחים לתלות הדבר ביהודה ולפטר את עצמם, ולומר שהוא היה מלך שאמר למכרו ולפיכך עשו הם כאחד צוואתו, ואלו אמר להם להחזירו היו מחזירין אותו, ואפלו הכי נבהלו ולא יכלו לענות אותו דבר, והטעם דתשובה זו לא חזיא ולא מידי לתלות הדבר ביהודה, דכלם היו שונאים את יוסף ומבקשים רעתו, ובכל שלם הסכימו במכירתו:

והנה יצר הרע מוליך את האדם בדרך לא טוב, ואומר לאדם חטא וכשתמות הרי הנשמה תפרד מן הגוף, והגוף יתלה בנשמה החטא, והנשמה תתלה בגוף כפזר, וממילא יתפטרו שניהם, והנה באמת אין טענותם מועילות כמו שכתבו רבותינו זכרונם לברכה:

והשתא רבי אלעזר הוה בכי על יום הדין, וחדש לנו מהא דיוסף דהא דאומר יצר הרע לגוף ונשמה להפטר, כשישיב כל אחד מהם להקדוש ברוך הוא אני לא חטאתי ויתלה בחברו אף על פי שזאת לא תצילם, מכל מקום אמר לנו רבי אלעזר דאף תשובה זאת לא יוכל להשיב אותה כלל ועקר, דהא דכותה גבי בשר ודם ולא יכלו להשיב, דהוה להו לשבטים לתלות ביהודה, ומפני הבהלה לא יכלו, ומכל מקום התשובה הזאת לא תועיל, תוכחה של הקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה דאין הגוף והנשמה יכולים לתלות זה בזה וזה בזה, ואין להם פה להשיב זאת דאפלו אם יטענו כר לא יועילו, אבל אם יש בידם תשובה נצחת בר מן דין, אפלו לא ישיבו אותה הקדוש ברוך הוא יודע מה ביד האדם, ועל מעשיו דין אותו. וד"ק:

(לבונה זכה פרשת ויגש)

צער בני ישראל על הגלות

למה נמות לעיניך גם אנחנו גם אדמתנו קנה אתנו ואת אדמתנו בלחם ונהיה אנחנו ואדמתנו עבדים לפרעה ותן זרע ונחיה ולא נמות והאדמה לא תשם (בראשית מז יט). אפשר לרמוז, דעדת בני ישראל נתארח עליהם על הגלות וקצו בחייהם, ומצטערים ומתאוננים על צערם שבין האמות, ומצטערים גם כן על צער ארצנו הקדושה ועל בית מקדשנו ותפארתנו עד מתי הם שוממים, ובטלה עבודה ובטלה תורה, ושואלים ומבקשים מאת הקדוש ברוך הוא שישוב וירחמנו, וישיב העבודה למקומה והתורה על מכונה. וזהו שאמר למה נמות לעיניך, ישראל אומרים להקדוש ברוך הוא בגלותם ובצערם, רבוננו של עולם, למה נמות לעיניך בגלות, גם אנחנו גם אדמתנו שהיא ארץ הקדושה. קנה אתנו ואת אדמתנו בלחם, דהינו, פדנו וקנה אותנו בשביל שנעסק בתורה שנקראת 'לחם' באדמתנו שהיא קדושה, ונהיה אנחנו ואדמתנו עבדים לפרעון הבורא יתברך, שנהיה עוסקים בתורה ומקריבים קרבנות באדמתנו. ותן זרע, דהינו שלח לנו מלך המשיח שהוא זרע דוד המלך עליו השלום שנאמר בו (תהלים פט לו) 'זרעו לעולם יהיה', ובזה ונחיה, נכנס בקדושה שהיא חיים, ולא נמות, ולא נשאר בסטרא אחרת הנקראת סטרא דמותא, והאדמה שהיא ארצנו הקדושה, לא תשם, לא תשאר שוממה:

יהי רצון מלפניו שידאח בענינו ויחיש גאלתנו, אמן כן יהי רצון:

(פיתוחי חותם פרשת ויגש)

מסכת תענית דף ל – מסכת מגילה – דף ו

לימוד תורה בעיון בשבת

בגמרא: ואסור לקרות בתורה בנביאים וכו' אבל קורא הוא במקום שאינו רגיל לקרות ושונה במקום שאינו רגיל לשנות וכו'. רבי יהודה אומר אף אינו קורא במקום שאינו רגיל לקרות ואינו שונה במקום שאינו רגיל לשנות וכו'. (תענית ל, א).

בגמרא נחלקו רבי מאיר ורבי יהודה אם מותר לאדם ללמוד בתשעה באב או בימי אבילות במקומות שאינו רגיל לקרות ולשנות בהם, שרבי מאיר סובר שמותר לקרוא במקומות שאינו רגיל בהם כיון שהלימוד באותם מקומות צער הוא לאדם ולא נאסר בתשעה באב ובימי אבילות, ורבי יהודה סובר שאף לימוד במקום שאינו רגיל אסור כיון שאף הוא מביא בסופו של דבר לידי שמחה (וראה בבבא אורח"ל סי' פג).

וכתב באור זרוע (ח"ב סי' פט) שבמחלוקתם של רבי מאיר ורבי יהודה לענין לימוד תורה בתשעה באב ובימי אבילות תלוי גם דין לימוד תורה בשבת, שלדעת רבי מאיר אין שונים בשבת אלא בדברים הרגילים בהם ובאגדות, אבל לימוד בדברים שאינו רגיל בהם צער הוא לו ואסור ללמוד בשבת, אך להלכה הכל מותר וכדעת רבי יהודה שחולק על רבי מאיר וסובר שגם עיון במקום שאינו רגיל שמחה היא לו ואם כן אף הוא מותר בשבת. ולכן מנהג כשר הוא שלאחר שיוצאים מבית הכנסת בשבת בשחרית הולכים לאכול ואחר אכילה ישנים לתענוג שבת ואחר שינה לומדים [וראה אור זרוע (ח"ב סי' תלד) שפסק לענין אבילות כרבי מאיר כיון שהלכה כדברי המיקל באבילות, ויתכן שלענין שבת הדרינן לכללא דרבי מאיר ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה].

אמנם המאירי (שבת קיח: ד"ה מצות) כתב בשם הירושלמי אמרו במה מענגו, מר אמר בשינה ומר אמר בתלמוד תורה ולא פליגי כאן בתלמוד כאן בבעל הבית. וכתב המאירי שפירשו בזה רבותיו שהתלמיד מענגו בתלמוד תורה ובעל הבית בשינה, אך המאירי פירש הפך הדברים, שהתלמיד בשונה כל ימי השבוע מקיים בשבת עונג

סי' מד) הביא דברי היעב"ץ ודברי הזכור לאברהם שדחאו, וכתב שאף שהאחרונים דחו דבריו מההלכה, מכל מקום יש להתבונן בטעמו, שאין זה משום שטירת העיון מונעת מעונג שבת, שמניעת עונג שבת אינה חילול, אלא טעמו הוא כיון שהעיון בנגלה דאורייתא הוא מלאכת חכמה לברר אוכל מפסולת, כסוד המקובלים במלאכת בורר. והגם שאין זה להלכה, ויהי חלקנו עם העמלים בעיון התורה בשבת, מכל מקום אין זמן ליל שבת כליל חול ואין הזמן ראוי כל כך לעסוק בו בהוצאת האור מתוך החושך על ידי הלימוד בנגלה. ובשו"ת רשב"ץ אור"ח (סי' קסו) כתב שתלמידי חכמים שבבבל שמחבלים זה את זה בהלכה אסור להם לעסוק בפלפול בשבת, אבל תלמידי חכמים שבארץ ישראל שמנעימים דבריהם זה לזה בהלכה מותר להם. (וראה עוד שו"ת צפחת בדבש סי' כג שהאריך בזה, ובשו"ת מנחת אלעזר ח"ד סי' מה שהאריך בסתירת דבריו).

מונחגי ט"ו באב

בגמ': רבי אליעזר הגדול אומר מחמשה עשר באב ואילך תשש כחה של חמה ולא היו כורתין עצים למערכה וכו' (תענית ל, א).

בסוגייתנו מבואר ענינו של של ט"ו

שינה שלא יהא שכלו לואה יותר מדאי, אבל בעל הבית שמתעסק כל ימות החול בעסקיו ראוי לו להתעסק מעט בשבת בתלמוד תורה דרך עונג. והביא ראיות לדבריו ממדרשים אחרים. והיעב"ץ בסידורו כתב שתלמיד חכם העוסק בעיון בשבת הרי הוא מחלל שבת, והביא ראיה ממה שאמרו בשבת (קיט:): שרבי זירא כשראה תלמידי חכמים הולכים בשבת זוגות זוגות ועוסקים בתורה אמר להם אל תחללו את השבת. וכתב עליו החיד"א במחזיק ברכה (אור"ח סי' רצ סק"א), שאין ראיתו ראיה ואין דבריו נכונים, שרבי זירא לא אמר להם אלא שיזהרו שלא ימנעו את עצמם מלענג את השבת על ידי לימודם וכמו שביאר רש"י שם, אבל תלמיד חכם המענג את השבת באכילה ושתיה וקודם חצות עד שלא יסעד או אחר שסעד יוכל לעיין ולפלפל, והם כי לא להזכיר שהוא מחלל שבת ח"ו. והעיד החיד"א שבעיר קושטא בזמן גדולי הדור שלפנינו, היו בכמה מקומות קובעים ישיבה ומפלפלים בש"ס בשבת, ושמע כי הן עוד היום כה יעשו, וכן בעה"ק ירושלים ת"ו היו נוהגים כן בישיבת הפרי חדש לפלפל בעומק הדין בשבת, וכן נהגו אחריו ראשי ישיבה הרבנים ז"ל שהיו מפלפלים בספיקא דדינא כפעם בפעם. והביאו בזכור לאברהם (הלכות שבת אות ל) והסכים עמו. ובשו"ת כנף רננה (יו"ד בקונטרס מין כנף

קריאתה ביום י"ד.

אבל הרמב"ן בחידושו (מגילה ב. ד"ה ועכשיו אנו) הביא את דעת הגאונים בתשובה שבעיירות המסופקות אין קוראין אלא ב"ד, משום שרוב העיירות אינן מוקפות חומה מימות יהושע, וא"כ כשיש ספק על עיר זו אם היא מוקפת חומה מימות יהושע או לא הולכים אחר הרוב ונוקטים שאינה מוקפת חומה. והר"ן (ב. ד"ה ולענין) כתב גם כן כדעת הגאונים והוסיף עוד טעם בדבר, שכיון שכל קריאת המגילה היא מדרבנן אם כן ספק חיוב הקריאה הוא ספק דרבנן ולקולא, ואין צורך לקרוא גם בט"ו. והוסיף הר"ן וכתב שלפוטרו לגמרי אי אפשר כיון דביום אחד כל אחד מחיוב במקרא מגילה דאטו לאו ישראל נינהו, ולכך צריך לקרוא ביום י"ד. אלא דעדיין אין מבואר מדוע מבואר בראשונים שאף שצריך לקרוא יום אחד בלבד צריך לקרוא ביום י"ד דוקא. ובביאור הענין כתב המשנה למלך (שם ה"א) שכיון שהוא בין כך מחיוב לקרוא יום אחד אם כן מיד כשבאה המצוה לידו צריך לקיימה, ואחר שקרא כבר את המגילה ביום אחד אינו צריך לקרוא שוב שכיון שאינו אלא ספק דרבנן ושמא יצא כבר בקריאה זו אינו צריך לקרוא שוב דספק דרבנן לקולא. ובביאור הגר"א (סימן תרפח סק"ד) כתב טעם אחר למה אין צריך לקרוא לשיטה זו אלא ב"ד דוקא ולא בט"ו, משום שגם בן כרך שצריך לקרות בט"ו יוצא ידי חובתו אם קורא ב"ד, אבל בן עיר שקרא בט"ו לא יצא ידי חובתו, ולכך עדיף לקרות ב"ד שאז יצא

הרחמים והתשובה העליונה, ועל כן אמרו בסוגייתנו שצריך מיום זה להיות מוסיף והולך בתורה, והוא הדין לעבודה בתשובה שלמה בימי הרצון על ראש השנה. ובדרך כלל היה הרה"ק ממונקאטש ביום ט"ו באב במקום המרפא, והיה עושה גם שם סעודה לרבים מאנ"ש והרבנים ששם לכבוד יומא דפגרא. ומיום זה והלאה נוהגים לברך זה לזה בברכת כתיבה וחתימה טובה. וכן הוא מנהג חסידים בכתיבת מכתבים שמט"ו באב כותבים כתיבה וחתימה טובה, וגם מתחילים ללמוד התקוני זוהר מיום זה (אוצר מנהגי חב"ד אלול תשרי עמ' יג). וכן כתב בספר רזא דעובדא (עמ' נז) שמט"ו מנחם אב כבר כתבו על הפתקאות בראשם 'כתיבה וחתימה טובה' כמקובל מצדיקים הקדמונים.

מתי קוראים את המגילה בעיירות 'ספק' מוקפות חומה

במשנה: כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר (מגילה ב, א).

ערים רבות יש שהם ספק מוקפות חומה מימות יהושע בן נון ספק אינם מוקפות חומה מימות יהושע, ודנו הראשונים באיזה יום קוראים בהם את המגילה. לדעת הרמב"ם (מגילה פ"א ה"א) קוראים בהם את המגילה ביום י"ד וביום ט"ו אבל אין מברכין על הקריאה אלא ביום י"ד. וביאר הרמב"ם הטעם, שהואיל וי"ד הוא זמן קריאתה לרוב העולם לכן ראוי לברך על

באב שלא היו לישראל ימים טובים כמותר וכיום הכפורים, והתבארו ששה טעמים להיותו יום טוב, ומבואר בגמרא שמכאן והלאה המרבה ללמוד יוסיף ימים על חיו ומי שאינו מרבה ללמוד תקברנו אמו. והגם שבזמננו לא רבו מנהגי יום טוב ביום זה כמו שהיו בזמן המקדש, מכל מקום אין אומרים בו תחנון (שו"ע א"ח סי' קלא ס"ו), ובספר סדר היום (סדר שמחת ט"ו באב) כתב שיום טוב ט"ו באב ראוי להתנהג בו בשמחה ובששון, כמו שאמרו במשנה לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים, והאריך והביא כל הטעמים שהזכירו בסוגייתנו וסיים וכתב שמכל אלו הענינים ולהלן יתבארו עוד כמה מנהגים שנהגו בו בתפוצות ישראל.

כתב רבי יוזפא שמש במנהגי ורמזא, שבט"ו באב וט"ו בשבט ול"ג בעומר הם ימים דמפגרי בהו רבנן, למלמדים ותלמידיהם, ובאותם ימים ביטלו בית המדרש של המלמדים ואין הנערים באים לבית רבן ללמוד. והמלמד מחיוב לתת לתלמידים ביציאתם מבית הכנסת בשחרית יין שרף ולקח טוב מכיסו ולא מכיס התלמידים, כי כן המנהג (ראה התורה והחיים ח"ג נוספות 232). ובתקנות התלמוד תורה של קהילת האמבורג משנת ת"ב נתקן שט"ו באב הוא בין הימים שלומדים בהם רק לפני הצהרים, אבל לא אחר הצהרים.

כתב במנהגי מהר"ל (הלכות תענית אות יא), שפעם אחת גזר מהר"י סג"ל שלא לאכול בשר בכל יום ב' עד ימים נוראים, וחל ט"ו באב ביום ב' ולא רצה מהר"י סג"ל לאכול בשר אף על גב שנקרא יום טוב. אך בהלכות שבעה עשר בתמוז ותשעה באב (אות כח) כתב שחמשה עשר באב ברוב מקומות אין אומרים תחנה בבקר, ויש לזה טעמא וגם בו הותרו השבטים לבא זה לזה וכו'. וכתב שם בהג"ה שבמגנצא ובוורמיישא אומר תחינה בט"ו באב ובשבט.

ובדרכי חיים ושלום (אות תרפג) כתב שהרה"ק ממונקאטש היה נוהג לביל ט"ו באב מיד אחר מעריב להתחיל ללמוד, והיה לו הלילה מאז כמה שעות קודש לה' שלא לבטל מלימוד. ובספרו שער יששכר (מאמר יום תבר מגל אות א) כתב שביום ט"ו באב הוא תחילת התנוצצות ראש השנה, ומאז והלאה מתעוררים

שבקריאת המגילה מקיימים מצוות תלמוד תורה, ולדעתו חוזרת הקושיא למקומה מפני מה אמרו בסוגייתנו שמבטלין תלמוד תורה למקרא מגילה, והרי אין בזה ביטול תורה.

ובבית אפרים (שם) כתב לתרץ עוד באופן אחר קושיא זו, שהמבטל מלימוד המשנה והתלמוד לקרות בנביאים וכתובים בכלל ביטול תורה הוא, וכל שכן קריאת המגילה שאם לא היה בה משום חביבות המצווה בשעתה ופרסומי ניסא לא היו קוראים היתה, כיון שאף שמקיים מצוות תלמוד תורה נחשב שמתבטל מלימודו כיון שמבטל באיכות לימודו מאחר ובזמן זה יכול להוסיף בחכמתו ובידיעת התורה לעצמו. ומבואר בדבריו דבמצוות תלמוד תורה יש ב' דינים, א' עצם לימוד התורה וקריאתה ב' לימוד והוספה בידיעת התורה, ואם יש לאדם אפשרות להוסיף בידיעת התורה והוא עסוק בקריאת מקרא וכדומה הרי הוא מבטל תורה באיכות. ויסוד זה שיש שני מצוות בתורה מצוות לימוד התורה ומצוות ידיעת התורה מבואר ג"כ בשו"ע הרב (הל' תלמוד תורה פ"ג ס"א-ג וק"א שם סק"א), והאריך שם מאוד לבאר את חילוקי הדינים ביניהם, וכתב בתוך דבריו שעיקר לימוד התורה הוא לימוד פירוש תר"ג המצוות כהלכותיהן בתנאיהן ודיקדוקיהן ודיקדוקי סופרים שהם התורה שבעל פה. ולפי זה מובן היטב שאם בזמן שעוסק במקרא מגילה היה יכול להוסיף בידיעת התורה זה נחשב שמבטל תורה באיכות, ולכן צריך לחידוש מיוחד שמבטלין תלמוד תורה למקרא מגילה.

והרש"ש תירץ באופן אחר, שיש להעמיד סוגייתנו ברב שלומד עם תלמידים והם כבר שמעו מקרא מגילה, שצריך הרב להפסיק ולקרוא מגילה אף שעל ידי זה יתבטלו התלמידים, ובמקרא זה אף שהוא עצמו מקיים מצוות תלמוד תורה התלמידים אינן מקיימים, והוצרכה הגמרא לחדש שמכל מקום מקרא מגילה של הרב עדיף. אכן הרעק"א (בהגהותיו לשו"ע או"ח סי' תרפ"ז ס"ב) הביא בשם התשב"ץ שביטול התינוקות הוא בכלל ביטול תורה דרבים, ועל ביטול תורה דרבים מבואר בגמרא שאין מבטלין אותו לצורך מקרא מגילה (וראה אליבא דהילכתא ובהערות שם).

בבית אפרים שכשקוראים בה אין מקיימים מצוות לימוד תורה, שהקריאה אינה כדי להתלמד אלא למען יספרו לבניהם לדור אחרון אשר הגדיל ה' לעשות עמנו ופירסום תוקפו של נס, ואינו דומה לשאר נביאים וכתובים שנאמרו ברוח הקודש ומסרום לעם ה' בתורת דברי קבלה כדברי תורה ללמוד בהם ולתכלית זה הם כתובים, ואף אם הוא קורא המגילה באמצע השנה ואף אם מבין מה שקורא אינו דומה לקורא בנביאים וכתובים, שהם ניתנו ללמוד ולא לשם מצוות קריאה בלבד. ולדעת הבית אפרים אין מקיימים בקריאת המגילה מצוות תלמוד תורה כלל, אלא שיש דין לקרותה בפורים כדי לפרסם את הנס, אך אין כל מצווה בעצם לימודה.

ובשו"ת אבני נזר (או"ח סי' תקיז) תמה הרבה על הבית אפרים וכתב שלא יאמין שיצאו דברים אלו מפי אותו צדיק שלא יקיים תלמוד תורה במקרא מגילה, ואם כן בחינם טרחו חז"ל בעלי הש"ס והמדרש שפירשו כל דברי המגילה ודרשו בה דרשות, ולפי דבריו היה כל יגיעם לריק חס ושלום כי מצוות הקריאה ודאי מקיים אפילו אם אינו יודע את כל הדרשות האלה, ואפילו אם לא ידע את פירוש המילות מקיים המצווה כמו בתיבות אחשתרנים בני הרמכים שאין יודעים פירושם ואף על פי כן יוצאים בהם ידי חוב פרסום הנס, ומי התיר לחז"ל לבטל תורה ולעשות מדרש מגילת אסתר. אלא ודאי מגילת אסתר תורה היא כמו נביאים וכתובים, והרי מגילת אסתר היא מכלל ספרי הקודש שצריך תלמיד חכם להיות בקי בהם. ולדעת האבני נזר מבואר

ממה נפשך. אכן דעת הפרי חדש (הובא בשעה"צ שם סק"ח) היא שאף בן ט"ו אינו יוצא ידי חובה בקריאה ביום י"ד.

ולהלכה כתב המגיד משנה (שם) שהמנהג כהרמב"ם שעמידות המסופקות קוראות ב"ד וט"ו ובליליהם ואין מברכים על הקריאה אלא ביום י"ד בלבד, וכן פסק בשו"ע (שם ס"ד).

אבל כתב הבית יוסף (סי' תרפ"ח ד"ה כרך שהוא) שלא כל עיר נכנסת בגדר ספק מוקפת חומה, אלא רק עיר שהיא מוקפת חומה עתיקה ואין ידוע אימתי נבנתה ואם היא מימות יהושע בן נון או לא, עיר זו נכנסת בגדר ספק ולדעת הרמב"ם צריך לקרוא בה יומיים מספק, אבל אם אינה מוקפת חומה כיום אין צריך לחשוש שמא היתה מוקפת חומה פעם ושמה חומה זו היא מימות יהושע. וראה להלן (ד.) לענין ערים פרטיות בארץ ישראל שדנו בהם הפוסקים אם צריכים לקרות בהם בט"ו או ב"ד או בשניהם.

קיום מצוות תלמוד תורה בקריאת המגילה

בגמ': מכאן שמכו של בית רבי שמבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה (מגילה ג, א).

בגמרא מבואר שמבטלים תלמוד תורה כדי לשמוע מקרא מגילה. והקשה בשו"ת בית אפרים (או"ח סי' סח) איך שייך לומר שמבטלים תלמוד תורה למקרא מגילה, והרי מגילה גם היא תורה היא ואין בלימודה משום ביטול תורה כלל. ותירץ

שלא מן הכתב ולכן אין להעלותו לתורה. והט"ז (או"ח סי' קמא סק"ט) הכריע כדעת האגודה והנימוקי יוסף שכתבו שסומא שאמרו שאינו קורא בתורה היינו דוקא כשהוא עצמו קורא ומשום שאסור לקרות על פה, אבל אם יש בעל קורא שפותח ורואה והסומא רק מברך ועומד בצידו, אין איסור בדבר, ויכול הסומא לברך על הקריאה מטעם שומע כעונה. ובשור"ט שאילת יעב"ץ (ח"א סי' עה) חלק על הט"ז וכתב שמה יתן ומה יוסיף אם יהיה דינו כעונה, והרי מכל מקום אינו אלא כעונה על פה כיון שאינו יכול לראות דבר בתוך הכתב, ואסרו הרמב"ם וכל הפוסקים לקרות אפילו אות אחת שלא מן הכתב אף על פי שבקי בו וקורא כתיקונו משום שכך הוא הדין שדברים שבכתב אסור לאמרם בעל פה, וכל שכן בציבור ובברכה שלא נתקנה אלא על קריאה הגונה מתוך הכתב. ודין שומע כעונה אינו מועיל אלא לפיקח הרואה בספר תורה ויכול הוא לקרות מתוכו. וכן כתב בספר חסד לאברהם (סי' ה) כהעב"ץ ששומע כעונה אינו אלא כקורא על פה. ובישוב הקושי הנזכרת איך יוצאים ידי חובת קריאת המגילה בקריאת בעל הקורא גם כשהשומעים אינם שומעים מתוך הכתב, כתב החסד לאברהם שצריך לומר שבמגילה המצווה היא רק השמיעה ואין דין לקרותה, ושלא כבה"ג הנזכר. ובשור"ט בית שלמה (ח"א סי' יז) השיג עליו וכתב שמוסר הברכה על מקרא מגילה מוכרח שהמצווה היא בקריאת המגילה ולא בשמיעתה בלבד, וכדעת הבה"ג שהאנשים מצווים בקריאת המגילה. וראה עוד להלן (טז:) בענין אמירת עשרת בני המן על ידי השומעים, שנתבאר שיש סוברים שבדין שומע כעונה אין השומעים נידונים כקורא לכל דבר, ואינם מקיימים בשמיעתם דין האמירה בנשימה אחת, עיי"ש.

מעבירין על המצות בשביל שכר פסיעות

בגמ': רב איקלע לבבל חזינהו דקא קרו הלילא בריש ירחא סבר לאפסוקינהו כיון דחזא דקא מדלגי דלוגי אמר שמע מינה מנהג אבותיהם בידיהם (מגילה ו, ב). בגמרא אמרו שמתברר טעמו של רבי

שחייב האנשים הוא במקרא מגילה ולא בשמיעה לבד. ואם כן לדברי הבה"ג צריך ביאור איך אפשר לצאת ידי חובה מהשליח ציבור והרי צריך לקרוא את המגילה מהספר (ראה שו"ע או"ח סי' תרצ"ג) ולשומע אין ספק לפניו ואיך יוכל לצאת על ידי שמיעה בלבד ידי חובתו.

ובישוב קושיא זו כתב הטורי אבן (מגילה יט: ד"ה חוץ מחש"ו) גדר חדש בדין שומע כעונה, שמחשיבים את השומע כנגרר לקורא לכל דבר ולא רק לעצם הקריאה בלבד אלא גם להשלמת תנאי מצוות הקריאה, ומכיון שהקורא קרא את המגילה מתוך ספר נחשב גם השומע ממנו כעונה מתוך הספר. וכתב שם לענין חרש שוטה וקטן שאינם יכולים להוציא גדול ואין לגביהם דין שהשומע מהם כעונה, שאין השומע מהם יכול לצאת ידי חובתו כדין מהרהר בקריאת המגילה שיוצא ידי חובתו, כיון שהוא אינו אלא כמהרהר בעל פה שאינו יוצא אלא מתוך ספר, ורק על ידי דין שומע כעונה נחשב השומע כאילו קרא אף הוא מתוך הספר. לפי זה אתי שפיר הא דכל אדם השומע מהש"צ יוצא ידי חובה משום דנחשב ע"י שומע כעונה כאילו הוא עצמו קורא מן הספר.

אמנם נחלקו הפוסקים בחידוש דין זה, לענין קריאת התורה בסומא. שבשור"ע (או"ח סי' קלט ס"ג) פסק שסומא אינו קורא לפי שאסור לקרות אפילו אות אחת

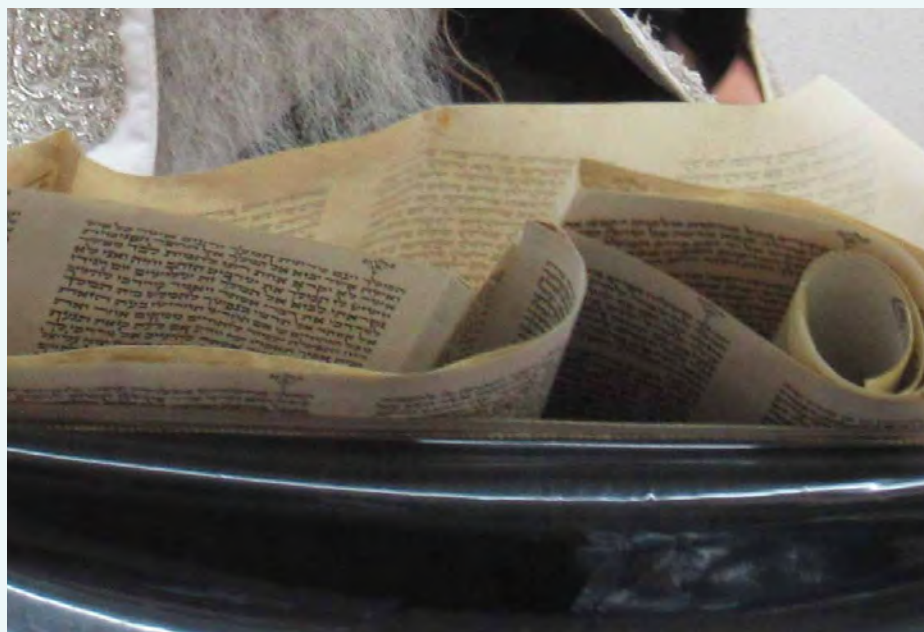
חייב מצוות מגילה בקריאה או בשמיעה

בגמ': ואמר רבי יהושע בן לוי נשים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו באותו הנס (מגילה ד, א).

בגמרא מבואר שנשים חייבות במקרא מגילה כיון שאף הן היו באותו הנס.

ונחלקו הראשונים אם נשים יכולות להוציא אנשים ידי חובתם כיון שהן חייבות כמותם. שבהלכות גדולות (סי' רלט) כתב שנשים עבדים וקטנים פטורים מקריאת המגילה אלא שחייבין בשמיעתה, לפי שהכל היו בספק להשמיד להרוג ולאבד, והביאוהו התוספות בסוגייתנו (ד"ה נשים), וכתבו שלפי דעתו נמצא שאשה יכולה להוציא רק נשים ולא אנשים. אך שיטת רש"י (ערכין ג. ד"ה לאתויי) היא שנשים חייבות במקרא מגילה וכשרות לקרותה ולהוציא זכרים ידי חובתם.

והר"ן (ב: ד"ה נשים) הביא ראיה לדברי הבה"ג מהתוספתא (מגילה פ"ב ה"ד) שמבואר שם שנשים ועבדים וקטנים פטורים מלקרות את המגילה, ולכאורה דברים אלו סותרים לדברי הגמרא בסוגייתנו שנשים חייבות במגילה, אלא על כרחך שנשים חייבות בשמיעת המגילה ואינם חייבים בקריאתה. וכן כתב המרדכי (מגילה סימן תשעט). ולדברי הבה"ג נמצא

אלא שהוא עצמו יתפלל במקום אחר ואין מעביר את המצוה מבית הכנסת הקרוב. ובמהר"ל (בנתיבות עולם) תירץ שבתפילה עצם ההליכה היא מכלל המצוה, שההליכה עצמה מקרבתו לגבוה והיא עצמה מצוה ולא דמי להליכה לשאר מצוות דהוי הכשור מצוה, וכ"כ המרדכי (בבא קמא לב). ועיי"ש בים של שלמה סימן כג) שמצוה לרוץ להתפלל ויש בעצם הריצה כבוד שמים שמראה בעצמו שמשותק לתפלה, ולכן אם הזיק בריצתו להתפלל פטור (וע"ע בעונג יו"ט סי' ט). ובשו"ת מהרש"ג (ח"א סי' כז) כתב שדוקא אם יש איזו מעלה ממעלות התפלה בבית הכנסת הרחוק הוי ההליכה מצוה אבל אם אין שום מעלה אין ענין בהליכה לבית הכנסת הרחוק, וכן משמע קצת בפתח עינים (סוטה כב). ועיי' בשו"ת משנה הלכות (ח"ה סי' כז) שהאר"י לחלוק עליהם, ומש"כ בזה בשו"ת בצל החכמה (ח"ד סי' יט-כא).

לצורך הקרבת העומר, שאמרו שם שמצות העומר להביא מן הקרוב, וכתב הרמב"ם (בפירוש המשניות שם פ"י מ"ב) שהוא משום אין מעבירין על המצות. וקשה מה טעם לא אמרו שם שיקח מן הרחוק משום שכר פסיעות. ודוחק לומר שכל דברי המגן אברהם הם רק לדעת היש מפרשים שבתוספות שסוברים שאין דין אין מעבירין על המצוות במצוה אחת, ולכן לדעתו אין ענין להתפלל אותה תפילה בבית הכנסת הקרוב ויכולים להעבירה לבית הכנסת הרחוק יותר, והרמב"ם חולק וסובר כשיטת התוספות בסוגייתנו הסוברים שגם במצוה אחת יש דין אין מעבירין על המצוות. והחיד"א בפתח עינים (מנחות שם) תירץ שבשדות הקמה אין לעבור על השדה הקרובה וללכת לשדה הרחוקה, כיון שאם ילכו לשדה הרחוקה תתבטל המצוה לגמרי מהשדה הקרובה ואין להפסיד שדה זו מקיום המצוה משום שאין מעבירין על המצוה. אבל מבית הכנסת לא תתבטל המצוה כיון שבין כך ובין כך יש שם מגין,

אליעזר ברבי יוסי שאמר שאם קראו את המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה אין קוראים אותה באדר השני, שכל מצות שנוהגות בשני נוהגות בראשון, כיון שאין מעבירין על המצוות ומשבאה מצוות קריאת המגילה באדר הראשון צריך להקדים ולעשותה ולא להמתין לאדר השני. וכתבו התוספות (ד"ה מסתבר) שמכאן מוכח שדין אין מעבירין על המצוות הוא גם כשיש לפניו רק מצוה אחת, שהרי בסוגייתנו יש רק מצוה אחת שהיא קריאת המגילה ועליה אמרו שאין מעבירין אותה מלקרותה בזמן המוקדם, ושלא כיש מפרשים שסברו שלא נאמר דין אין מעבירין על המצוות אלא כשיש לפניו שתי מצוות והוא מעביר על הראשונה כדי לקיים את השניה.

וכתב המגן אברהם (סי' צ ס"ק כב) שאם יש שתי בתי כנסיות בעיר טוב לילך לבית הכנסת הרחוק, כיון שיש בדבר שכר פסיעות, כמו שאמרו חז"ל (בבא מציעא קז). ובסוטה כב). והקשו האחרונים מהמשנה במנחות (סד:) לענין השעורים המובאים

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשובח
תמצית עשרה ממדורי הביאור 'מאורי אור'
וילקוט מאורי החיים
ביאור משובח שו"ר באומנות בעט המילים
אור תורה | תורת חיים
הערות, ציורים ומקורות
עיבוד מרהיב עין

חיים של תורה

אור החיים המבואר
10 כרכים של מחקרים נבחרים:
הביאור המספק על כל ספר האור החיים' הק'
מאורי אור - מאיר עיני הלומד
מאורי החיים - מקורות מחדל
ביאור רש"י
עיבוד מרהיב עין

אדר"כ: 437-0054 (718) | אידישה 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

הגאון רבי ברוך צבי מאשקאוויטש זצ"ל

בעל 'תנובות ברוך' ועוד
ה' טבת תש"ג

הבירה, בחורף שנת תשי"ט, בתקוה לילך משם הלאה למדינת אמעריקא, מקום מגוריהם של רוב תלמידיו הנאמנים, וישב שם בווען על התורה ועל העבודה ושם התחיל לסדר את כתבי ידיו וחיידושי תורתו, ולא נח ולא קשט עד שבעז"ה בשנת תשמ"א עזב את ארץ עסטרייך לבא לארה"ב, ושם מצא את נחלתו בב"פ שבברוקלין נ"י היכן שתלמידיו הכינו לו בית דירה ובית המדרש בקוראי שמו "ביהמ"ד בני דוד דפאקש".

הגר"צ זכה לשיבה טובה והארץ ימים ושנים, ובהיותו בן פ"ג שנה באשמוות הבוקר של עש"ק חנוכה פר' מקץ תש"ג, הלך כדרכו לטבול במקוה ומימי המקוה היו רתוחים מאוד ועכ"ז לא רצה לשנות מדרכו לטבול בכל יום טבילות הרבה וירד וטבל ואין איש עמו בחדר הפנימי והעומדים בחוץ הבחינו כי לא נשמעו קולות מים רבים וגם לא עלה מן המקוה נכנסו אליו ומצאוהו שקוע בתוך המים והעלוהו והובילוהו לבית החולים שם היה מוטל כשבוע שלימה בלי הכרה עד ששבה רוחו לאלקיו בליל ששי אור ליום עש"ק ה' טבת תש"ג (קובץ תורני גינת ורדים - סיון תשע"א).

"יותר טוב שישב בין כותלי ביהמ"ד, מאשר ידא סובב בהוצות קריה"...

בנוגע לתלמידים, כלל גדול היה בידו, מה שקיבל מרבו הקרן לדוד זצוק"ל, ורגיל היה להגיד בשמו מ"ש בדברי חז"ל (ברכות כה). כל תלמיד שאין תוכו כבדו לא יכנס לבית המדרש וכו', שהיה מדקדק דלכאורה קשה דמי יודע תעלומות לב כל אדם, הלא אדם יראה רק לעינים ואלוקים יראה ללבב, ומהיכן יש לדעת ולהחליט מי הוא תוכו כבדו, ומי לא.

אך יש להסביר הדבר, דהנה יש ד' מיני תלמידים, יש תלמיד העושה אזנו כאפרכסת לשמוע ולקבל את תורת רבו, והוא שותה בצמא את דבריו, תלמידים כאלו בודאי תועלת גדול להושיבם בבית המדרש, ולא ישארו חוץ לכותליו... ויש תלמיד היושב בבית המדרש, ושיבתו שם כשיבה בטילה, כי כפתן חרש יאטם אזנו מלשמוע דברי אלוקים חיים, רק יושב בטל, ישן ומתנמנם, תלמיד כזה אם כי הוא מאבד אוצרות שלימות וחסרונו לא ימנה, אמנם עכ"ז יותר טוב שהוא ישן ושינתו ערבה לו בין כותלי בית מדרש, מאשר הוא ישן בחוץ, כי סוף כל סוף מקום שהוא ישן ומבלה,

הרה"ג ר' ברוך צבי מאשקאוויטש ז"ל נולד בעיר מאקאווא ביום כ' טבת תרס"ז לאביו מוה"ר דוד הכהן ז"ל חוטר מגזע מו"ה חיים הכהן ראפפורט זצ"ל אב"ד לבוב יצ"ו.

נתגדל על ברכי אביו ז"ל שלמד עמו תורה והדריכו בדרכי ישרים עד כי יגדל ונעשה לאיש ובהיותו בן ארביסר קיים הוי גולה למקום תורה והרחיק נדוד עד עיר סאטמאר לשאוב מבאר תורתו של הגה"צ ר' אליעזר דוד גרינוואלד זצ"ל בעל הקרן לדוד. עד מהרה נתעלה על כל בני גילו ונעשה לארי שבחבורה ונבחר להיות "הגבאי דחברה חריפות" ונהיה לתלמידו החביב של הקרן לדוד, יותר משבע שנים רצופות עדי הסתלקותו לגנזי מרומים בשנת תרצ"ג לפ"ק.

נשא את הרבנית מרת יוטא ע"ה, בת הרבני החסיד מו"ה זאב קרויס מעיר שאיא-סענפעטער, ואחר חתונתו

התיישב בארץ מגורי אביו מאקאווא, וקיים בנפשו טוב תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת עון ונהנה מיגיע כפיו בפרנסה קלה ונקיה ושאר היום עסק בתורה ועבודה ולן בעומקה של הלכה והוסמך להוראה משמונה רבנים מובהקים גדולי הדור.

אחרי המלחמה הנוראה כששבו שארית הפליטה, אודים המוצלים מאש הנורא, והגיעו קיבוץ חשוב לעיר פאקש, בחרו בו לקבלו לרב ואב"ד, וביום ז' אלול ג' תבא תש"ז בא למלאות כסא הרבנות דשם ויחן את פני העיר ותהי ראשית ממלכתו לייסד ישיבת בני דוד דפאקש ע"ש אביו, וזאת חלקו מכל עמלו ללמוד וללמד ולהרביץ תורה לעדרים כדרך רבו הקרן לדוד זצ"ל ושמעו יצא לתהלה ונתקבצו תלמידים מקרוב ומרחוק שגלו למקום תורה לחסות בצילו. וכאשר לא זכה להבנות בפרי בטן, היו אצלו תלמידיו כבניו וכאב נאמן ורחמן היה עם תלמידיו ואהבם אהבה עזה ונאמנה.

כעשר שנים ישב על כסא הרבנות דק"ק פאקש עד שנת תשי"ז, שלפתע נשמע קול תרועת מלחמה בארץ, שהאונגארים פרקו עול רוסיא מעליהם ומרדו באדוניהם, והמדינה ללהב יצאה, עד שגברה יד הרוסים והכניעו את המדינה בים של דמים, אך בניי לביני נמלטו רוב רובם של יהודי אונגארן ועברו את הגבול לארץ עסטרייך החפשית. בעת ההוא פנו אליו מעיר הבירה בודאפעסט, ששם עדיין היה קיבוץ גדול של יהודים לקבלו לראב"ד אחר שהרה"ג האב"ד דשם עזב את המדינה, אך היות שלא היה שם עם תלמידיו הנאמנים לא מצא מרגוע לנפשו, עד שלקח ברכת פרידה מבני קהילתו ויצא הלך וגסוע לארץ עסטרייך, ויבא לעיר וויען

מקום קדוש הוא, וגם זאת מועיל ולתועלתו, כי סגולת המקום רבה הוא, וגם יש תקוה לאחריתו.

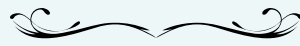
וגם יש תלמיד כזה, שהוא אינו לומד מרבו תורה כלום, וגם אינו הולך אל בית המדרש, תלמיד כזה אף שהוא גרוע משני סוגי תלמידים הנז"ל, אבל סוף כל סוף יש קצת תועלת מתהלכותם הגרוע, כי על ידי מה שאינם הולכים לביהמ"ד, גם אין מפריעים מלימודם את אלה התלמידים אשר הם הולכים ולומדים בביהמ"ד, ונמצא שאף שהם אין מתקנים, אבל גם אין מקלקלים.

אמנם יש גם סוג רביעי מתלמיד, אשר הוא כן הולך לביהמ"ד, ואינו רוצה ללמוד כלל, ולא די הרע שהוא עושה לעצמו, עוד הוא מוסיף להרע גם לאחרים, שהוא מבבל את חביריו בלימודם, וגורם לביטול תורה של אחרים, חוטא ומחטיא את הרבים, תלמיד כזה

יותר טוב שישאר בחוץ ואל יכנס לבית המדרש. וזהו שאמרו כל תלמיד שאין תוכו כבדו, היינו שאם הוא נשאר בחוץ יש מעלה שאינו מטריד לאחרים, כי באם הוא בביהמ"ד שתיים רעות הוא עושה, הוא אינו לומד, וגם מונע את אחרים מללמוד, תלמיד כזה אל יכנס לבית המדרש, רק יותר טוב שישאר בחוץ, ויניח שילמדו אחרים, ודפח"ח ושי"י.

וכן אחז גם הוא את דרכו שהיה מקרב לכל תלמיד ותלמיד, ואפילו אם היה תלמיד שלא היה רוצה ללמוד, אמנם גם לא הפריע את אחרים בלימודם, גם אותו היה מקרב באמרו, כי יותר טוב שישב בין כותלי ביהמ"ד, מאשר יהא סובב בחוצות קריה.

(תהלות ברוך – תולדותיו בראש ספרו תנובות ברוך עמ' טו-טז)

הגאון המקובל רבי ישועה בסיס זי"ע

בעל 'אבני צדק'

ט' טבת תר"כ

ונזף בו והוא ענה עזות: "רבי, מה לנו לצום ולבכות ולספוד לחורבן בית המקדש שכבר עברו עליו כאלף שמונה מאות שנה שנה, אבלות ישנה זו מה טיבה?" – שתק הרב ושלחו הביתה.

ויהי לתקופת הימים, ביום פורים, באמצע "סעודת מרדכי" ושכרות עד דלא ידע בביתו של האיש הנ"ל, הופיע פתאום שלוחו של הרב והכניסו למעצר בבית הכלא למשך שעתיים בפקודת המלך. כשיצא והביע את פליאתו בפני רבינו למה השבית לו את שמחת פורים, ענהו הרב בשאלה: "מה לך לשמוח ולהשתכר על נס מרדכי ואסתר שעברו עליו יותר מאלף ומאה שנה, ולשמחה – מה זו עושה?" האיש התבייש מדברי הרב וידום.

והוסיף הרב בפרש בדרך צחות: "לכן אנו אומרים בתשעה באב: אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני. כלומר: אם נשכח את חורבן ירושלים בטענה שכבר עברו עליו כמה דורות, אדרבה, תשכח ימיני, הוא נס פורים של מרדכי איש ימיני, שעברה עליו תקופה ארוכה יותר". ודברי פי חכם חן.

(אבני צדק – בפתח הספר)

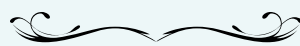

הגאון המקובל רבי ישועה בסיס זצ"ל נולד בעיר טוניס בשנת תקל"ג כיהן כרבה הראשי של תוניסיה, גדול היה בחכמת התורה על כל מקצועותיה, הן בחוכמת הנסתר והן בחוכמת הנגלה. התפרסם כצדיק גדול ומחולל נפלאות. גדולי דורו אמרו עליו, שהיה ניצוץ מנשמת האריז"ל המקובל ר' יצחק לוריא אשכנזי זצ"ל. הרבין תורה והעמיד תלמידים רבים גדולים בתורה. שימש כדיין בבית-דינו של ר' יצחק טייב. עלה בסערה השמימה ביום ט' טבת שנת כת"ר.

הערצת העם לצדיק הייתה כה גדולה עד שיהודי העיר צמו יומיים ברציפות, ביום ט' בטבת וביום י' בטבת. בשנת תש"כ כמאה שנים לאחר פטירתו העבירו את עצמותיו מבית-החיים הישן לבית-החיים בורג'יל שבעיר טוניס.

"הכניסו למעצר בבית הכלא למשך שעתיים בפקודת המלך"...

מסופר על יהודי אחד חפשי בדעותיו, שאכל ושתה ביום תשעה באב בפני עדים רח"ל. שלח אחריו הגה"ק רבי ישועה בסיס זצ"ל

הרה"ק רבי אברהם אבא לייפער זי"ע ה'אמונת אברהם' מפיטסבורג י' טבת תש"נ

ישראל. בכל מקום אליו הגיע, חולל מהפכה של ממש, אם בנו ארק, בה הקים מוסדות גדולים יש מאין, וכן באשדוד, אליה הגיע כשהיתה מדבר שממה ברוחניות, והיה מכתת רגליו בשבתות מבית כנסת אחד למשנהו, מעורר ליבות בני ישראל לאביהם שבשמים ולשמירת המצוות.

מידת אהבת ישראל העצומה שבה ניהן, פתחה לפניו את לבויותיהם של כל אלו שבאו עמו במגע, ורבים השיב מעוון. בהזמנות גילה כי ביום הכנסו לעול תורה ומצוות, קיבל על עצמו שלא יעבור יום בלי לחפש לעשות טובה לזולת. שולחנותיו ונגוניו המעוררים, הפיחו רוח של קדושה על המוני משתתפים.

באחרית ימיו, שיגר רמזים רבים על הסתלקותו הקרובה, במוצאי שבת קודש האחרון לימי חייו, בא אליו יהודי מלונדון לברכת פרידה, ורבינו מצווה עליו, "לך ועלה לבני", האיש לא הבין על מה ולמה, וניסה לשאול בשנית ואף בשלישית, אך רבינו השיבו, "אחר כך תבין".

בימיו האחרונים התבטא ואמר למשמשו תוך כדי טיולו הקבוע, "צדיקים טרם פטירתם מברכים 'שהכל נהיה בדברך', ומסבירים שאת 'שהכל', היינו הברכה הראשונה עושים כאן, ואת הברכה האחרונה כבר עושים בעולם האמת. אני אסביר לך פשוט אחר, הרי 'אסור לאדם להנות מן העולם הזה בלא ברכה', ובשעה שעובר אדם לעולם שובול טוב, נהנה הוא מאד, על הנאה זאת יש לברך 'שהכל'. כדברי נבואה אמר דבריו, בבוקרו של יום ראשון, יום עשרה בטבת, בחמש לפנות בוקר, חש ברע, התפתל מבאבים, וביקש דבר מה לשתות. משהביאו לפניו כוס קפה, בירך 'שהכל', לגם לגימה אחת, ירד מהמטה, ומיד התמוטט ונפל, וכך השיב נשמתו הטהורה הזכה וברה אל יוצרו, ביום המר והנמהר עשרה בטבת תש"ן. בחלויתו השתתפו אלפים, נטמן בחלקת הרבנים אשר בהר המנוחות.

כשיבנה בית המקדש לא נצטרך לייך שישמח אותנו

יבנה המקדש כו' יתברך ויתעלה על כוס יין מלא כו' (זמר צור משלו)

בגלות החול הזו, צריכים אנו לכוס יין שישמח לבב אנוש. אבל כשיבנה המקדש במהרה בימינו, השמחה תעלה על כל גדותיה, ולא נזדקק עוד לייך שישמחנו, יתקיים אז 'הרחמן הנקדש יתברך ויתעלה על כוס יין מלא', גם כשהכוס יין תישאר מלאה, ולא נטעם ממנה.

(פניני קודש)

אורו של רבינו זרח ביום י"ח כסליו תרע"ח בעיר קראלי, בבית אביו הרה"ק הצדקת יוסף שהיה בנו של הרה"ק רבי ישכר בער מסאטמאר, בן הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנה.

במטרה להשיא את בנות אחיו שנשארו יתומות, נסע אביו רבי יוסף לארצות הברית לאסוף כסף עבורן, בהגיע לפיטסבורג, מצא בה הרבה יהודים חרדים והתחיל לעורר את הצבור ולחזקו, השפעתו היתה כה גדולה, עד שטובי העיר הציעו לו שיבוא וישתקע בקרבם.

הוא נאות להצעתם, והביא את כל משפחתו לפיטסבורג. בהם רבינו שהיה אז בן שש שנים, בדאגתו לחינוכם הטהור של בניו, שלח את בניו לשיבות גדולות בהונגריה. בן שתים עשרה וחצי היה רבינו, כאשר נשלח ללמוד בישיבת ראחוב, בה הצטיין עד כדי שראש הישיבה הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן העניק לו סמיכת חכמים, 'יורה יורה', והוא אך בן שש עשרה שנה.

משם נסע לסעקלהיד לשיבתו של רבי יהודה סג"ל רוזנר בעל אמרי יהודה, ונחשב שם כבחור מיוחד, בהגיעו לפרקו, בחר בו הרה"ק רבי איתמר מנדבורנא זי"ע כחתן לבתו. החתונה נערכה ללא השתתפות אבי רבינו, שנבצר ממנו להגיע עקב רוחות המלחמה שכבר נשבו אז באירופה.

לאחר מלחמת העולם בה סבל רבות וניצל בניסים גלויים, הצליח בשנת תש"ח לעזוב את רומניה הקומוניסטית ולחזור להוריו שבארצות הברית, אותם לא ראה במשך שבע עשרה שנה. השתקע בניו גרסי, בה הקים בית מדרש גדול ומפואר ואף כונן ישיבה לבחורים. בשנת תשכ"ו אחר פטירת אביו, עבר למלא את מקומו כאדמו"ר פייטסבורג.

געגועיו לארץ הקודש לא נתנו לו מנוח, כעבור ארבעה שנים עלה ארצה ובהר להשתקע באשדוד, שהיתה עז ארץ ציה ושוממה ברוחניות, בה יסד את מוסדותיו ומפעל חייו התורניים, ומסר נפשו להפצת תורה וחסידות עד יומו האחרון.

אהבתו לארץ הקודש לא ידעה גבולות, כשהבחין בדרך נסיעתו לירושלים, ביהודים העמלים באדמתה, ירד מהמכונית והביט בהם בשמחה גדולה באומרו, "אלמלא בושתי, הייתי מקבץ זעתם מגבם ורוחץ בה את פני".

תפילותיו מלאות הכיסופים מתוך דביקות עצומה, משכה אליו כל דורש ה', רבים באים היו לשמוע את תפילותיו שהיו בנעימה מתוקה.

השיב אלפים בתשובה בזכות פעילותו העניפה לקירוב ליבות בני

להישמר מן החטא בימי נעוריו

שח הרה"ק רבי אברהם אבא מפיטסבורג זי"ע: בימי זקנה ושיבה תיפול על האדם חולשה ותשוות כת, וקשה לו להתגבר על היצר הרע. ומי שעבד על עצמו בימי נעוריו ונשמר מן החטא בעודו איש בגבורתו, יזכה לשמירה מן השמים בימי זקנותו, ואין

לו להתיירא מיצרו לעת זקנה ושיבה. אך מי שלא שמר עצמו מן החטא בנעוריו, יש לו לירא מאוד על תקופת הזקנה שלא יפול בידי יצרו ככלות כוחו.

(ספיר ויהלום פר' לך לך תש"פ - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הרה"ק רבי יהושע מדזיקוב זי"ע בעל עטרת ישועה י"א טבת תרע"ג

בעליה מכובדת כפי ערכו הרם, "ששי", "שלישי" או "מפטיר", הרי בזה לבד לא נחה דעתו, רוצה הוא שכל אחד ישמע שקראו לו. ולפיכך, בדיוק אז יוצא לו להתעמק בקטע קשה ב"אור החיים" הק', והוא מעמיד פנים כאילו לא שמע שקראוהו לעלות, כך שבמקרה צריכים לקרוא שלוש פעמים: "עמוד רבי חיים ב"ר געציל ששי", עד שהוא שומע. ואז, כשהוא בטוח כי כולם שמעו שקראו לו לעלות לתורה בעליה מכובדת, הוא קם וממהר ללכת...

ומעניין, ששוב קורה במקרה שהציצית של מכובדנו נתפסת בספסל, ושוב הינו מתעכב, והגבאי צריך לקרוא בקול פעמיים נוספות: "ר' חיים ב"ר געציל ששי". ולפעמים אולי במקרה עוד כמה עיכובים, ואז הוא

מגיע סוף כל סוף אל הבימה...

עוד רגיל היה לומר בדרך צחות, שהלכות בעלי-בתים קשים מהלכות שבת ועירובין החמורות, שהרי לבעל-בית מכובד, יש לו בהלכות הקפות בשמחת תורה לבד שלוש מאות הלכות, איזו הקפה, לפני מי יקראו את שמו, אחרי מי, ולד מי, וכ' וכ'... (שרפי קודש, עמ' רלו)

ויועיל לשכחה

שח העטרת ישועה מדזיקוב זי"ע בדרך צחות, על מה שנדפס בסוף כל מסכת לפני נוסח "ההדרן": "ויאמר זה ויועיל לשכחה", שבדרך כלל כשלומדים גמרא ומסיימים דף אחד אז מתחילים דף השני ושוכחים מה שלמדו בדף שלפניו, כי האחרונות משכחות את הראשונות, וכן בכל דף ודף. נמצא שדף האחרון של המסכתא זוכרים לנצח, ומה אפשר לעשות לשכוח גם את זה, - יאמרו "ההדרן" וזה יועיל לשכוח גם דף האחרון.

(י"ג אורות - ח"ב עמ' ר"ב)

הרה"ק רבי יהושע מדזיקוב זי"ע נולד בשושן פורים תר"ח לאביו הרה"ק רבי מאיר ה"אמרי נועם" זי"ע.

כבר בילדותו נודע כעילוי עצום. בשנת ה"ח הו"ל קונטרס "עמק הלכה" על הסוגיות הקשות שבש"ס, והרעיש בו את העולם התורני.

בגיל צעיר שידכו זקינו הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב עם בת אחד מגדולי חסידיו, הנגיד רבי לייביש רייך מרייזא.

בחיי אביו כיהן כרב הצעיר מדזיקוב, ולאחר הסתלקות אביו בשנת תרל"ז, מילא מקומו בהנהגת העדה הגדולה. אלפים ובהם גאונים ות"ח הסתופפו בצילו. ערום ביראה היה, בחכמה ובפקחות עצומה הסתיר את גדלותו האמיתית מעין רואים. היה מלחין ומנגן בחסד עליון.

בשנותיו האחרונות הלך ונחלש ובי"א בטבת תרע"ג נתבקש לישיבה של מעלה, ומנוחת כבודו באהל בדזיקוב.

הותיר אחריו ברכה את ספריו "עטרת ישועה", וקונטרסי "עמק הלכה", "תוספת מצוה", "דרך מלכים" ו"קדושה משולשת" על סוגיות.

ההדרן אחר הכבוד

ה"עטרת ישועה" זי"ע לא סבל את בעלי הכבוד, רגיל היה על לשונו לומר - "איך ווארט שוין דער ווינטער זאל א-דארעך גיין" [אני מחכה לימי החורף שיעברו], כי בימי החורף מתהדר כל בעל-בית במעיל-פרוה, עטור בצוארון קטיפה, וכך מגיע לבית הכנסת וגאותו מרקיעה שחקים...

ה"עטרת ישועה" זי"ע תאר פעם בצחות את התנהגותו של "שיינער יוד": בעת שקוראים לו לעלות לתורה, ובדאי מדובר

רבי מרדכי חיים מסלונים זצ"ל י"ב טבת תשי"ד

איזה סוגיה למד, ואח"כ נעמד לומר שיעור משך כמה שעות וקשר לחטיבה אחת את הסוגיות שלמדו התלמידים. ויתפעמו התלמידים מעוצם חריפותו וגאונותו כאחד.

גם כשביקר הרמ"ח בחו"ל היו מחשיבים אותו שם, והיה להם דרך ארץ ממנו לא רק בגלל שהיה בנו של הר"ל אלא מפני שעמדו על טבעו וראו את גודל ידיעתו ועומק הבנתו בתורה. היו שם חריפים גדולים בתורה כמו הגה"ח רבי משה מידנער ז"ל ואביו רבי יעקב לייב ז"ל, והם היו אוהבים לשוחח עמו בסוגיות עמוקות שבש"ס.

(מזקנים אתבונן ח"ב, עמ' קמה)

הרה"ק רבי מרדכי חיים מסלאנימא ז"ע נולד לאביו הגדול הרה"צ רבי יהודה לייב קאסטיילניץ זצ"ל בר"ח תמוז תרכ"ח לפ"ק.

בשנת תרל"ו בטרם עלה עם אביו לארץ ישראל בפקודת רבו מרן היסוד העבודה, נכנס לקודש פנימה להיפרד ממרן היסוד העבודה, וכשהגיע לא"י קבע את מושבו בעיר טבריה, עבר לגור בצפת ואח"כ חזר לטבריה עד לשנת תרצ"ח, ובשנה זו העתיק את מושבו לעיר הקודש ירושלים עד לפטירתו ב"ב טבת תשי"ד. ושם מנוחת כבודו בהר המנוחות בחלקת הרבנים.

סיני ועוקר הרים

סיפר הרה"ח ר' שמשון מרגליות ז"ל מתושבי צפת שהיה נמנה על תלמידיו של מרן הרמ"ח בשיבתו 'אשל אברהם' שיסד בצפת.

התמדה למועלה מדרך הטבע

התמדתו של הרה"ק רבי מרדכי חיים מסלונים זיע"א היתה נפלאה. לעתים חרגה מדרך הטבע. מסוגל היה ללמוד יממה רצופה כשהוא מפסיק באמצע לתפלה בלבד. לא היה לו בעולמו אלא חסידות של תורה. והתמדה זו נשארה קנין נפשו עד יומו האחרון. כשערך בערוב ימיו את נשואי בנו יחידו בערב שבת, הקדיש זמן מועט מאד לחתונה. השאיר את האורחים החסידים המשמחים חתן וכלה לבדם, והעדיף ללמוד בשבת זו שעות רצופות לכבוד החתונה. רק בסעודה שלישית נכנס הוא לשבע ברכות וישב כמחותן נדיר בין המסובים.

(ספיר ויהלום פר' בראשית ע"ט - הגה"ח רבי מנחם מגדל)

פומרנץ שליט"א)

בישיבה הנהיג מרן הרמ"ח ללמוד הרבה בקיאות ולשננם בע"פ יחד עם פסקי הרא"ש כדרכו בקודש. פעם אמרו לו תלמידיו שברצונם ללמוד מעט עיון ופלפול בסוגיות הש"ס, ויאמר לפניהם שיעור. הסכים להם ואמר להם שבמשך שבוע אחד ילמוד כל תלמיד איזה סוגיה שירצה ובסוף השבוע יסכם עם כל אחד מה שלמד. ונתלהבו התלמידים מעצתו ולמד כל תלמיד סוגיה אחרת שבש"ס.

ביום עש"ק עבר הרמ"ח בין כל התלמידים ושאל לכל אחד

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

ככה מתחילים את היום!
שירות למייל האישי

- ווארט יומי • סיפור
- יומי • הלכה יומית
- אור החיים הקי יומי
- פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף
- היומי • זיכרון לצדיק

לחץ כאן להצטרפות

הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע י"ג טבת תרי"א

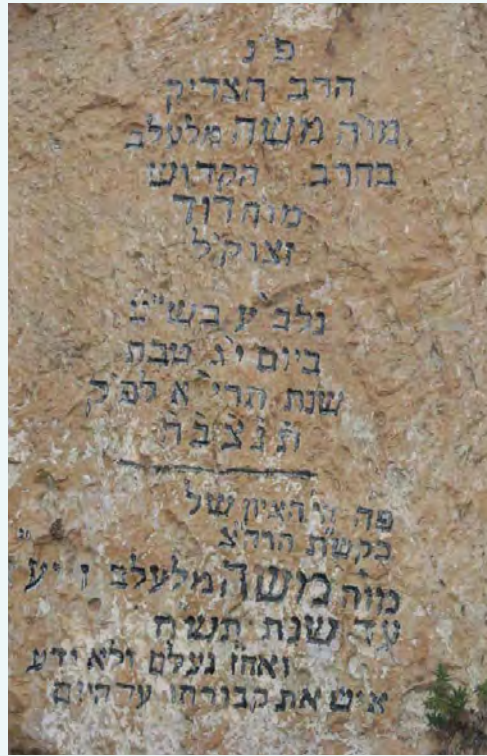
אבנים, ומפאת סכנת הנפשות הוכרחו להסתלק משם ולא זכה להגיע לשריד בית מקדשינו. בו ביום נסתלק רבינו, והובא לקבורה בהר הזיתים סמוך קברו של זכריה הנביא.

סגולה גדולה לישועה – לערוך סעודת הילולא לטובת נשמתו

סגולה ידועה עוברת בין צאצאי לעלוב כל השנים, להשתתף ולנדב לסעודת הילולא, זוהי סגולה גדולה לישועה.

וכך מפרסם נכדו המשפיע הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א (הובא ב'באר הפרשה'), שהרה"ק מלעלוב אמר קודם פטירתו, "כל מי שיפעל לכבוד הילולא שלו ישיב לו טובה משמי מרומים" – על כן עצה היעוצה לכל מי שצריך לישועה – שיפעל דבר מה למען הילולת הצדיק – אם בהעמדת 'לחיים', בהדלקת נר וכיוצא בזה, זכותו תגן עלינו אמן.

סוחר אחד התלונן לפני הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע על 'עסקיו' המוצלחים שהחלו לרדת מטה מטה רח"ל, שאלו הרה"ק האם הוא קובע עתים לתורה, נענה האיש שאין לו כל 'קביעות' בתורה, אמר לו הרה"ק, איתא בגמרא (תענית כה, א) שזוגתו של רבי חנינא בן דוסא בכתה בפניו על מצבם הדל, התפלל ר"ח ויצאה כמין פיסת יד והושיטה לו רגל אחד משלחן של זהב, בלילה ראו בחלום שכל הצדיקים אוכלים לעתיד על שולחן עם שתי רגלים, מיד הבינה שקיבלה ואילו הם יושבים על שולחן עם שתי רגלים, מיד הבינה שקיבלה בזה את שכרה דלעתיד והתחרטה על קבלת המתנה 'בעי רחמי ושקלוהו', תנא גדול היה נס אחרון יותר מן הראשון, דגמירי דמיהב יהבי מישקל לא שקלי, פי' גדול הנס שנטלו בחזרה את הרגל, כי בדרך כלל נותנים השפעות טובות מן השמים ואין נוטלים בחזרה. ואמר הרמז בזה, שכאשר האדם מקיים גמירי – אם תקבע שיעור קבוע בגמרא, תזכה שיתקיים בך משמאי מיהב יהבי – שיתנו לך מן השמים פרנסה בהרחבה, ומישקל לא שקלי – מה שבידך לא יאבד ממך, וכן הוה, שהלה קבע לו זמן לשקוד על דלתי ביהמ"ד בקביעות, ומאז חזר לעלות מעלה מעלה ולהצלחה מרובה.

רבינו נולד בשנת תקל"ז בעיר לעלוב לאביו הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע ולאמו הצדיקת מרת חנה ע"ה.

כבר בהיותו ילד קטן שמר אביו עליו מכל משמר, וגידלו וטיפחו בגינוני קדושה וטהרה לאהבת תורה ויראת שמים. במעליו התנכר הנער בשקידתו הנפלאה בתורה בהתמדה עצומה, ופקע שמו כעילוי מופלג חריף ובקי בחדרי התורה.

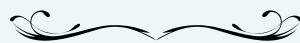
רבינו זכה לנסוע להרה"ק הרבי מלובלין זי"ע, והיה מתלמידי היהודי הק' מפרשיסחא זי"ע שכיבדו והעריצו עד למאוד. ואכן לאחר פטירת זוגתו הראשונה של רבינו, נשא רבינו בזיו"ש את הרבנית הצדיקת מרת רבקה בתו של היהודי הק'.

טמיר ונעלם היה בכל הליכותיו, והתנהג עצמו תמיד בהצנע לכת ובענוה להפליא. אף גם רצה ליהנות מיגיע כפיו, ומסופר שפתח לעצמו חנות למכירת מלח לפרנסת ביתו, וחי חיי צער ודוחק.

אמנם צדיקי דורו הכירו ברומ מעלתו וגודל קדושתו של רבינו, ופעם אחת כששבת בלובלין אצל הרבי מלובלין זי"ע, כיבדו הרבי מלובלין שיעשה 'קידוש' על שולחנו הטהור, וגם נתן לו את כוסו במתנה לאחר השבת. מני אז נתפרסם שמו של רבינו ורבים נהרו אליו, ובתוכם הרבה מחסידי אביו הרה"ק רבי דוד זי"ע שדבקו בו בעוז.

בשנת תר"ג נתמנה רבינו לכהן פאר ברבנות עיר פשעבורז מקום כהונת רבותיו הק' הרה"ק רבי ישעי' מפשעבורז זי"ע והרה"ק רבי ישכר בער מראדאשיץ זי"ע. המוני חסידים נסעו אליו לפשעבורז והתחממו לאורו הגדול. עד שנת תר"א בו גמר רבינו אומר להגשים את חלומם ולעלות ולהשתקע בארה"ק ולהחיש את הגאולה.

רבינו נפרד מצדיקי דורו ונסע לארץ ישראל, אך משזכה לחונן את עפרה, נחלש רבינו עד למאוד וכעבור זמן קצר נסתלק לחיי העולם הבא. ידוע שביומו האחרון עלי אדמות ביקש שישאוהו במיטתו לכותל המערבי, ואמר שאם יזכה להגיע אל הכותל יוכל לפעול ולהביא את הגאולה, אך הערביים התנפלו עליהם ביריית

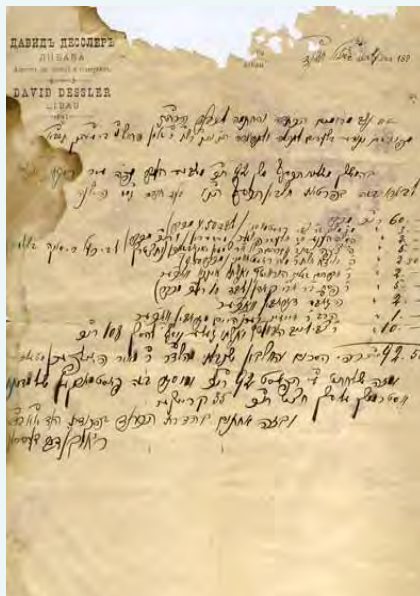

הגאון רבי ראובן דב דסלר זצ"ל י"ד טבת תרצ"ה

הוא נמנה בין חברי החבורה החשאית של תלמידי הסבא מקלם, שנקראה בשם הד"ט (הדבק הטוב). חבורה זו כרתה ברית של התעלות ורוחנית משותפת, כשהם מתקינים לעצמם תקנות קבועות ו"קבלות" מחייבות.

גם בשנותיו האחרונות המשיך באותה דרך. בין הכתבים שהשאיר אחריו נמצאו "קבלות" שקיבל על עצמו באותן שנים. בין היתר הוא כותב לעצמו: "אין לך לסמוך על עצמך כלל וכלל. לכן מההכרח להעמיד שומר על עצמך ולתבוע על כל אשמה ועיוות. ואם מהעצלות הארורה ומקלות הדעת הבזויה נוסף על הגאווה, אין שומר מבחון שיעגור ויבייש, יש להשתדל להעמיד שומר מבפנים, ולא עכבא גבא וכו' וכו'.

העזובה היא היא הרעה ביותר גדולה ומסוכנת, ומהנחון לשרש אחריה לבלתי לתת לה מקום לשלוט". כך, במשך עשרות שנים, התגדל והתעלה רבי ראובן דב זצ"ל, כשהוא מתאמץ בכל כוחו להסתיר את עצמו מעין-רואים, ומרבה להצטנע ולהמעיט את עצמו, האיש שמספרים כי הסבא מקלם אמר עליו, שבידידת שמים הוא הגדול מתלמידיו, וכי היה כדאי כל ייסודו של בית תלמודו בגללו בלבד, האיש שד' ירוחם ליבוביץ זצ"ל, המשגיח של ישיבת מיר, כתב לאחר הסתלקותו, כי כל עוד היה חי "היה נדמה לי כאילו שורש גזע רוח חיינו חי, הוא הסבא קדישא זצ"ל" לא החזיק טובה לעצמו וברח מן הכבוד בכל דרך אפשרית. גם כשנאלץ לגלות טפח מדמותו הרוחנית, כאשר התבקש להשמיע שיחות מוסריות בפני תלמידים צעירים, היה נוהג לומר, כי דומה הוא בסך הכל לשמש הדופק האשמורת הבוקר על פתחי הבתים וקורא לסליחות - ואילו הוא בעצמו חוזר לביתו לישון... (גל קול תורה)

הגה"צ רבי ראובן דב דסלר זצ"ל נולד בשנת תרכ"ג בעיר הנמל ליבוי שעל חוף הים הבלטי, לאביו רבי ישראל זצ"ל, שהיה בין המסייעים בהקמת התלמוד תורה הנודע של הסבא מקלם. רבי ראובן דב יצק מים על ידיו של הסבא מקלם מגיל שנים עשרה, דבק בו ולמד מאורחותיו ומדרכו המוסרית המיוחדת.

בשנת תרנ"א נשא לאשה את נכדתו של רבי ישראל מסלנר, ונולד לו ממנה בנו יחידו רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל, שלימים נודע אף הוא כאחד מגדולי המוסר, כמשגיח בישיבת פוניבז' ובעל "מכתב מאליהו".

שנים רבות עסק במסחר, כשבד בבד הוא שומר בקפידה על מעלתו הרוחנית והנהגת המוסר הקלמאית.

במלחמת העולם הראשונה נטל תחת חסותו ישיבה שגלתה לעיר הומל, והשתתף בהנהלתה הרוחנית. בסוף ימיו חזר לקלם ונמנה בין ראשי בית התלמוד. נפטר ב"ד טבת תרצ"ה ונטמן בבית הקברות בלונדון.

הסבא מקלם: היה כדאי כל ייסודו של בית תלמודו בגללו בלבד

במשך שנים רבות עסק רבי ראובן דב זצ"ל במסחר, כשהוא נוהג בהצנע - לכת ומסתיר את רום מעלתו הרוחנית מעיני הבריות. הוא עסק בעסקי יערות, בסוכנויות שונות וביבוא סחורות, אך גם באותם ימים, היה מוצא שעות בהן היה מרכז את עיונו בדברי תורה וברעיונות מוסריים.

מכריו הסוחרים שהיו מזדמנים לבית המדרש כאשר היה שקוע בלימוד המוסר "בשפתיים דולקות", כפי שהורה רבי ישראל סלנטר זצ"ל, היו עומדים משתוממים ומתקשים להאמין, כי זהו האדם שעמו הם עסוקים בענייני מסחר.

במשך כל שעות היום היה מסתיר את פנימיותו, מתהלך ונוהג כאחד הסוחרים העשירים. ואיש לא העלה בדעתו, כי מדובר באחד מאנשי המעלה של הדור, שראשו עסוק ללא הרף בהתעלות רוחנית ובמחשבות של יראת שמים.

גם תלמידי חכמים מובהקים וראשי תנועת המוסר היו מביעים התפעלות מדרכו הייחודית. הסבא מנובהרדוק, רבי יוסף יוזל הורביץ זצ"ל, ששיטתו גרסה שכדי שהאדם יגשים את מטרותיו הרוחניות עליו להתנתק לחלוטין מכל ענייני העולם הזה, היה מגיב בהשתאות בכל פעם שהזכירו את רבי ראובן דב כדוגמא לכך שאפשר גם בתקופתנו לזכות לשני שולחנות.

"רבי ראובן דב-זה משהו מיוחד", אמר הסבא מנובהרדוק, "הוא הרי 'אמן' הפועל בניגוד לדרך הטבע, יחיד סגולה בדור ואין לו בשילוב חיי העולם עם צדקות מופלגות ומעלות רוחניות נשגבות".

רבי ראובן דב גם ראה את עצמו כ"מתלמד ומתחנך" עד יומו האחרון. כל ימיו חיפש דרכי חיזוק והתעלות, כבן ישיבה צעיר.

תוכחת מוסר חי מאדם שמת רח"ל

מספר הגאון רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל, בעל 'מכתב מאליהו': ידוע לי מעשה באדם אחד שסבל הרבה ממחלת הסכרת, והיה זה טרם המצאת האינסולין שיש בכוחו לאזן את הסוכר בגופם של החולים. אותו אדם אהב מאד אכילת דברי מתיקה, והוא לא היה מסוגל לעמוד בנסיון. הוא היה מרבה באכילת שוקולד על אף שידע היטב שהשוקולד הוא כרעל וכאדם לגופו.

בתחילה אכן היה מתמרמר על עצמו בידעו שמאכל זה הוא כסם המוות עבורו, וכי הוא מסכן את חייו באכילה זו. אך כשעבר ושנה פעם ופעמיים, סרו ממנו רגשי האשמה ואדרבה הוא היה גם שמח כשאכל את השוקולד, כשהיה אומר לעצמו 'אכול ושתה כי מחר נמות'. סופו של אדם זה שלאחר שנה וחצי הוא מת מחליו זה, כשמחמת רוח שטותו לא מסוגל היה להתאפק ממאכל תאוה זה בעוד שחייו תלויים לו מנגד.

(ספיר ויהלום פר' שלח פ"א - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

יש לו בסלו

יש סיפור מעניין שסיפר הרבי הקדוש רבי שמחה בונם מפרשיסחא בשם הרבי הקדוש רבי מנחם מענדל מרימנוב: בביתו של הרבי מרימנוב היו מכניסים אורחים בלב ונפש חפצה ונותנים להם לאכול ארוחות משביעות.

הייתה תקופה שהמחירים של דברי המאכל עלו מאוד, הקמח התייקר מאוד, ולכן בבית של הרבי הכינו לחמניות קצת יותר קטנות ממה שהיו רגילים להכין תמיד.

הרבי מרימנוב היה רגיל תמיד להכנס ולבדוק את צרכי האורחים, לראות אם חסר להם משהו, לקרב אותם במילה טובה ובדברי עידוד. והנה רואה הרבי שהלחמניות שהאורחים מקבלים הם קצת יותר קטנים ממה שהיו רגילים להכין תמיד.

הבין הרבי מיד את הסיבה: המחיר של הקמח התייקר מאוד, ולכן הם מבקשים לחסוך.

נענה הרבי ואמר לעוסקים במלאכה: בימים כאלה זה לא מספיק שתחזירו את הלחמניות לגודל הרגיל שהייתם תמיד נותנים. בימים כאלה עליכם לאפות לאורחים לחמניות גדולות יותר מתמיד.

מדוע? כי בזמן כזה אנשים יותר רעבים מתמיד! נכון שתמיד הם היו שבעים מלחמניה בגודל רגיל, אבל בימים של רעב, בימים של מחירים יקרים, אנשים יותר רעבים. האוכל הרגיל לא מספיק להם. אין להם 'פת בסלו'! לכן הם צריכים לאכול יותר ולכן תכינו להם לחמניות גדולות!

הרעיון הזה הוא לא רק באוכל.

קחו דוגמא מתחום החינוך:

ילד שיודע שאם הוא ירצה – יתנו לו לשחק – הוא פחות צריך לשחק.

בחור שיודע שאם הוא יבקש לנוח – יתנו לו ברצון – הוא פחות יהיה צריך לנוח.

אדם גם פחות יבזבז כסף – כשהוא יודע שיש כסף. כשמלחיצים ואומרים שאין כסף – אז צריך הרבה יותר.

כל דבר כשאין אותו – צריך אותו הרבה יותר מאשר אם יש ממנו.

זו חכמת החיים העולה מדברי האור החיים הקדוש: לארגן "פת בסלו". בכזה מקרה פחות להוטים אחרי זה.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מענדל פומרנץ שליט"א)

המושג של "פת בסלו" הוא רעיון שניתן להשתמש בו בכל תחומי החיים.

הפירוש המילולי הוא, שאדם שיש לו אוכל זמין הוא פחות רעב מאדם שאין לו אוכל זמין.

או במילים אחרות: שני אנשים בעלי נתונים שווים. לאחד מהם יש ככר לחם ביד והוא יכול לאכול ממנו מתי שהוא רוצה, ולשני אין כלום. גם אם שניהם אכלו לפני כמה שעות את המקסימום שהם יכולים לאכול, בכל זאת, האחד שאין לו לחם, יהיה רעב הרבה יותר ממי שיש לו לחם. עצם הידיעה שיש לי משקיטה את הרעב.

האור החיים הקדוש בפרשת השבוע מספר עדות אישית אותה הוא ראה בעיניו בארץ מגוריו.

היו אלו ימים קשים, ימים של בצורת ורעב. לאנשים לא היה מה לאכול. אבל גרוע מזה: לא רק שלא היה להם מה לאכול, גם לא היה להם תקווה ועתיד. איש לא ידע מה יילד יום. איש לא ידע מה יהיה מחר, מהיכן יביאו אוכל.

מה שקרה, שגם אדם שכבר היה לו אוכל, מאחר ולא היה לו פת בסלו, ממילא הוא לא חש בטחון כלכלי, לכן גם כאשר הוא היה אוכל כמות כזו שביום רגיל הייתה משביעה אותו, בכל זאת הוא לא נהיה שבע.

ושימו לב עד היכן הדברים אמורים: היה אדם אחד שאכל בארוחה אחת מה שעשר אנשים אוכלים. פשוט פי עשר. אתם חושבים שזה הרגיע אותו? מה פתאום: הוא נשאר רעב כאילו הוא לא

אכל. לא משנה כמה הוא אכל, באיזה כמויות, הוא נשאר רעב.

למה? כי זה היה שנים של רעב. היה חוסר ודאות. היה חוסר בטחון כלכלי. המחשבה הזו שלא יהיה לו מה לאכול בהמשך, גרמה לרעב תמיד.

אם הוא היה יודע שכל יום ויום יהיה לו מעט אוכל כדי חיותו, זה היה מספיק לו. כשהוא לא יודע – אפילו אוכל של עשר איש לא מספיק לו!

אומר רבינו האור החיים הקדוש: זה בדיוק מה שהיה במצרים. 'ולחם אין בכל הארץ כי כבד הרעב מאד ותלה ארץ מצרים וארץ כנען מפני הרעב'. לא רק שהיה רעב, אלא שבגלל הרעב – כמה שרק אכלו זה לא השביע אותם.

"נכון שתמיד הם היו שבעים מלחמניה בגודל רגיל, אבל בימים של רעב, בימים של מחירים יקרים, אנשים יותר רעבים. האוכל הרגיל לא מספיק להם. אין להם 'פת בסלו'! לכן הם צריכים לאכול יותר ולכן תכינו להם לחמניות גדולות!"

מילין קידין וחידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

מילה-תא

חזרת-תא

חזרתא דאורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

אהבת ה' הבוערת בלב הצדיקים כרשפי אש

מתבודד בו ומקשר נשמתו בחי העולמים מאהבתו ודביקותו בו יתברך, היה נוהג לקבוע זמן למשמשו שיבוא ויעוררו עד שיפסיקנו מדביקותו. פעם אחת נפלה דליקה בעיר, ומחמת הבהלה שכח המשמש ולא בא בזמן שקבע לו רבו, ולאחר זמן מועט כשנזכר על כך מיד בא ונכנס לחדרו, אולם מצאו שכבר נצרר בצרר בצרור החיים ויצאה נשמתו הקדושה באחד על ידי מיתת נשיקה.

פטירת המגיד מזלאטשוב בעת רעוא דרעוין מתוך דביקות עד כלות הנפש

ועל פטירת המגיד מזלאטשוב זלה"ה מסופר, כי לערך שנתיים קודם פטירתו הוצרכו לשמור עליו שלא תצא נשמתו מרוב דביקות בבוראו, וביחוד בשבת קודש בעת רעוא דרעוין, ואירע מעשה בכ"ה באלול שנת תקמ"א בעת רעוא דרעוין בשבת קודש פרשת נצבים-וילך, היה כל כולו אחוז שרעפים ודבוק בבורא עולם עד כלות הנפש מרוב חיבה ותשוקה לבורא ברוך הוא, ובאמצע אמירת מאמר 'תא חזי' מזוהר הקדוש (יתרו פח:) הנדפס בסידורים, בשעה שאמר 'ובהאי רצון אסתלק משה נביא מהימנא קדישא מעלמא' הגיע להתפשטות הגשמיות, וכשראתה זאת בתו הצדקת הזעיקה את אחיה הצדיק ר' יצחק, אך כשהגיע איחר את המועד וכבר נסתלק לבית עולמו.

עבודת התפילה של היהודי הקדוש מפרשיסחא במסירות נפש ממש

בדומה לזה מובא בספרים הקדושים על היהודי הקדוש מפרשיסחא זלה"ה שהסתלקותו היתה באמצע עבודתו בתפילה, וכידוע דרכו שהיו כל עניני תפילותיו במסירות נפש, ובאמת בסוף הלך לעולמו מתוך מסירות נפש בתפילתו. וכך העיד על נשמתו שהיא מאותם הקדושים שמסרו נפשם

יוסף הצדיק התעסק בכיבוד אב ולכן לא קרא שמע

וַיֵּאסֶר יוֹסֵף מִרְפָּבֹתוֹ וַיַּעַל לְקִרְיַת יִשְׂרָאֵל אָבִיו גִּשְׁנָה וַיֵּרָא אֵלָיו וַיִּפֹּל עַל צַוְאָרָיו וַיִּבֶךְ עַל צַוְאָרָיו עוֹד (מו כט). רש"י כתב לפרש 'עוד' מלשון רבוי, שהרבה יוסף והוסיף בבכי יותר על הרגיל, אבל יעקב לא נפל על צווארי יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו הטעם שהיה קורא את שמע. ונתקשו המפרשים דממה נפשך אם לא היה אז זמן קריאת שמע מדוע קרא יעקב אבינו, ואם כן היה אז הזמן לקרוא את שמע מדוע יוסף הצדיק לא קרא. ותירץ הנחלת יעקב (הובא בשפתי חכמים) שיוסף היה עסוק במצות כיבוד אביו, ועל כן היה פטור מקריאת שמע כדין העוסק במצוה פטור מן המצוה (סוכה כו. שו"ע או"ח סי' לח ס"ח).

הצדיקים הדבקים בקב"ה צריכים שמירה שלא תצא נפשם מגודל הדביקות

ונראה לתרץ באופן אחר, על פי הידוע ומבואר בספרים הקדושים מעלת ודרגת הצדיקים, אשר בעבודתם את השם יתברך בדביקות עצומה בקדושה ובטהרה ובסילודין כשרפים ומלאכים זוכים להתפשטות הגשמיות, עד היותם קרובים להיבטל ממציאות ולהסתלקות נשמתם מחמת רוב כיסופין והשתוקקות ואהבת השם אשר בערה בהם, וכדי להציל את נפשם חייבים הם להתעסק בדבר גשמי או שיעמדו עליהם אנשי ביתם לשמור עליהם בשמירה יתירה ולעוררם לבל יסתלקו מן העולם הזה בשעת דביקותם.

פטירת הרמ"ע מפאנו ע"ה בשעת קריאת שמע

וכך נודע על הרה"ק הרמ"ע מפאנו ע"ה (בעל עשרה מאמרות) שהוצרך לשמירה שלא תיפרד נפשו מגופו מרוב דביקות להתפשטות הגשמיות בעת שהיה קורא קריאת שמע, ולכן בכל יום ויום קודם כניסתו לחדר המיוחד שהיה

מִילְתָּא דְפִלְיָאָה

וַיֵּאָסֶר יוֹסֵף מִרְפָּכָתוֹ וַיַּעַל לְקִרְאָת יִשְׂרָאֵל אָבִיו גִּשְׁנָה וַיֵּרָא אֵלָיו וַיִּפֹּל עַל צִוְּאָרָיו וַיִּבֶךְ עַל צִוְּאָרָיו עוֹד (מו כט). וברש"י כתב לפרש 'עוד' מלשון רבוי, שהרבה יוסף והוסיף בבכי יותר על הרגיל, אבל יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו הטעם שהיה קורא את שמע.

בספר גור אריה למהר"ל (מו כט) ביאר מדוע נתייחד הזמן לקריאת שמע שהיה קורא, לפי שכאשר בא יעקב וראה את יוסף בנו מלך, נתמלא לבו אהבת ויראת השם בהכרה מלאה איך מידותיו הם טובות ושלימות ומשלם שכר טוב ליראיו, והיא מידת החסידים אשר יקרה להם טוב מיד הם מתדבקים אל הקדוש ברוך הוא על הטובות והאמת שעשה עמהם, והנה זהו קריאת שמע בקבלת עול ויחוד מלכות שמים ואהבתו, ולכן היה ראוי ליעקב לקרוא קריאת שמע כאשר בא אליו יוסף וראה אותו מלך אחר הצער הגדול שהיה לו בעבורו.

אהבת השם מבטל אהבה גשמית וכן ההיפך

דיבורים נשגבים אלו של המהר"ל עשויים להתפרש בכמה פנים, ולאחר שהביאם השפת אמת (ויגש תרל"ז ד"ה נודע) פירש הענין כפשוטו, כי היה ירא לנפשו שעל ידי זה האהבה שנתמלא לבו ליוסף בנו ישכח ממנו אהבת הבורא יתברך, לכן לפני ששמח והתענג מראיית יוסף שכל כך ציפה וחיכה לראותו, מקודם התדבק בהקדוש ברוך הוא ועל ידי זה נשכח ממנו האהבה הגשמית.

וכענין זה מסופר על החפץ חיים ע"ה שאמר בעת הסתלקות בנו חביבו הצדיק ז"ל כי כעת יוכל לקיים ביתר שלימות את הפסוק (דברים ו ה) 'ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך' ולעבוד את השם יתברך באהבה יתירה, כי גם האהבה שחייב את בנו כבר יוכל גם כן להקדישה לקדושת שמו יתברך.

מעשה אבות סימן לבנים גם באהבת השם יתברך

והנה גם במסכת זו של אהבת השם קיים הכלל 'מעשה אבות סימן לבנים' (ראה תנחומא לך לך ט), ואנו נקראים בזה לאמץ את דרכי האבות הקדושים וללמוד את מידותיהם התרומיות. רבות ניתן ללמוד בענין זה מפגישת יעקב ויוסף, כמו שהביא השפתי צדיק (ויגש לא) ששמע מזקינו החידושי הרי"מ ע"ה ששיבח את דברי המהר"ל הנ"ל, אמנם הרבי מקאצק זלה"ה התבטא על כך שהוא דבר קטן למעלת קדושת האבות, וליישב דברי זקינו ז"ל כתב השפתי צדיק שנראה כוונתו שיעקב אבינו הכין דרך עבודה זו עבור כל כלל ישראל, שבכל עת שיתעורר בליבם איזה אהבה וחביבה שיוכלו להטותה להשם יתברך, ולכך מובא ברש"י כוונה זו שנעשה מזה פירוש הפשוט ואז יוכל כל איש ישראל לבוא למדרגה זו, וכן היה רוב עבודת האבות הקדושים להכין דרכי עבודה לכלל ישראל, אכן האבות הקדושים עצמם אין לשער גודל דביקותם ומסירות נפשם תמיד להשם יתברך עד שמלאכי השרת נתקנאו בהם.

על קדושת השם, וממילא מוכרח להיות פטירתו על ידי דביקות, ובכל תפילה שצמאה נפשו להשם יתברך ומתדבק בו יתברך, אז השם יתברך חונן אותו ומשיב לו נפשו שיוסיף בעבודה על ידו, ואחר התפילה נחלש מאד ומוכרח לטעום תיכף אכילה או שתיה, וגם שלא להניחו לבדו בבית. ובימיו האחרונים נזהרו לשמור מאד ועמדו לידו תמיד מוכנים באיזה טעימה ליתן לו תיכף ומיד אחר סיימו התפילה, אמנם בפעם האחרונה נתעכב הדבר ותיכף נפל על הארץ, ומתוך דיבורים קדושים בדביקות עצומה שנמשכה ל"ו שעות נפרד מהאי עלמא ונסתלק לעולם העליון.

אין הצדיקים נמנעים מלהתקרב לאור העליון אף בידיעה שיגיעו עד כלות הנפש

סיפורים אלו הם מקצת דמקצת משבחם של קדושי עליון צדיקי הדורות אשר כל ימי חייהם מקיימים כל מצוה ומצוה בדביקות עצומה וקירבת אלקים עד כלות נפשם ממש בבחינת 'כי עליך הורגנו כל היום' (תהלים מד כג), וכך גילה האור החיים הקדוש (ריש פרשת אחרי) טפח ממדרגותיהם הקדושים והנשגבים בפירושו על מיתת נדב ואביהוא, ורבות התייגעו גדולי הדורות והמקובלים לבאר דבריו הטמירים והנעלמים בפירושו שם, ותוכן דבריו שמתו נדב ואביהוא בזה שנתקברו לפני אור עליון בחיבת הקודש, והוא סוד הנשיקה שבה מתים הצדיקים, ורמז הכתוב בתיבת 'וימותו' הפלאת חיבת הצדיקים, שהגם שהיו מרגישים במיתתם לא נמנעו מלהתקרב לדביקות נעימות עריבות ידידות חביבות חשיקות מתיקות, עד כלות נפשותם מהם.

יוסף שמר על אביו שלא יסתלק לעולמו מרוב דביקות

בדרך זו ניתן להבין מדוע יוסף לא קרא קריאת שמע, שכן אם בצדיקי הדורות נאמר כך, על אחת כמה וכמה יעקב אבינו ע"ה בחיר האבות בוודאי היה בבחינה זו, ולכן הוצרך יוסף להשגיח על אביו בשעה שהוא קרא את שמע שלא תצא נפשו מרוב דביקות, ועל כן נפל על צוארו כדי להחזיקו בעולם הזה, ויתכן להוסיף שגם זה בכלל דברי הנחלת יעקב שיוסף היה עסוק במצות כיבוד אביו לשמור ולהשגיח עליו.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

שמות הקדושים המסוגלים לפרנסה

כמספר יעק"ב, ומטעם זה 'ולאביו שלח כזא"ת' עולה חת"ך, דהיינו ששלח לו גם את השם השלישי, ועל ידי כל הג' שמות יתמשך שפע רב בעולם.

והרחיב עוד להמתיק את הדברים על פי המובא (אמרי יוסף חיי שרה אות כו) בשם הרה"ק ר' בעריש ע"ה מזידיטשוב בפירוש הגמרא (שבת קנא): 'גמירי דצורבא מרבנן לא מיעני, ומקשה הא חזינן דמיעני, ומתרץ אהדורי אפתחא לא מיהדר'. ודקדק הוא ז"ל, הרי אנו רואים מעשים בכל יום שגם תלמידי חכמים מחזרים על הפתחים ל"ע. ולכן פירש בגמרא דרך אחרת, שהרי ידוע שצריך האדם להתפלל בכל יום על הפרנסה ולבקש מזונותיו מאת השם יתברך, וצריכין לכוון בכוונת פותח את ידך לשמות הפרנסה כנודע, וזהו שהקשתה הגמרא 'והא חזינן דמיעני', ומתרץ 'אהדורי אפתחא לא מיהדר', כיון שרואים אנו שהם עניים על כרחנו נאמר שזה מחמת שאינם מחזרים על הפתחים, דהיינו שלא כווננו 'בפתחא' היינו בפסוק 'פותח את ידך', עכדה"ק.

לפיכך כאשר ראה יוסף הצדיק שהם רעבים ללחם שלח להם שמות הפרנסה ובכך יהיה להם שובע, וכאשר בא יעקב והמשיך שמות הפרנסה נתבטל הרעב ונשפע שפע רב בעולם.

ביאור דברי הגמרא בטעם אמירת תהלה לדוד בכל יום

על פי דבריו הפליא האמרי יוסף (חיי שרה אות כו) לבאר מה שאמרו חז"ל בגמרא ברכות (ד:): אמר רבי אלעזר אמר רבי אבינא, כל האומר תהילה לדוד בכל יום שלש פעמים מובטח לו שהוא בן העולם הבא, מאי טעמא,

המשך בעמוד הבא

ולאביו שלח פזאת עשרה חמרים נשאים מטוב מצרים ועשר אתנת נשאת פך ולחם ומזון לאביו לדרך (מה כג). פירש רש"י: 'שלח כזאת' - כחשבון הזה וכו'.

ואינו מובן איזה חשבון יש כאן, הרי בסך הכל שלח לו עשרה חמורים ועשר אתונות, ומה היה צריך לחשב. בכדי להבין מה הוסיף רש"י בפירושו, נביא בהקדם את דברי האריז"ל הידועים שיש ג' שמות של פרנסה, והם פא"י סא"ל חת"ך, וכולם רמוזים בפסוק (תהלים קמה טז) 'פותח את ידך ומשפיע לכל חי רצון', פא"י נוטריקון 'פותח את ידך', והסופי תיבות של 'פותח את ידך' עולה חת"ך, שהוא שם המלאך הממונה על הפרנסה, על דרך מה שאומרים (בפיוט לראש השנה ויום הכיפורים) 'החותך חיים לכל חי', ובא"ת ב"ש השם חת"ך הוא השם סא"ל.

יוסף הצדיק שלח לאביו לכוון בשם חת"ך
והנה מובא (בספר יפרח בימיו צדיק) בשם הרה"ק העטרת צבי מזידיטשוב ע"ה שאמר גם כאן בדרך זה, 'כזאת' גימטריא 'חת"ך', וזהו שפירש רש"י כחשבון הזה, שהרי היו אז שנות רעבון, ויוסף הצדיק הרי הוא המשביר המשפיע פרנסה לכל העולם, ולכן שלח לאביו שיכוון בשם חת"ך שעולה כמספר כזא"ת, ועל ידי זה לא יחסר לו לחם.

על ידי הכוונה בשלשת השמות נשפע שפע רב

והוסיף הרה"ק החקל יצחק מספינקא ע"ה (ויגש ד"ה ולאביו) פנינים יקרים על פי הנ"ל, שהרי הן השם פא"י והן השם סא"ל עולים בגימטריא צ"א, ושניהם יחד עולים קפ"ב

של פרנסה, וזהו הפירוש 'ולאביו שלח כזא"ת' כחשבון הזה שהוא חת"ך, שביחד עם הבשורה הטובה שלח לו גם השם חת"ך שהוא השר הממונה על הפרנסה.

השמחה בחג הסוכות משפיע פרנסה לכל השנה

בכלל דברי הרבי ר' ברוך ע"ה ניתן לומר, שדווקא משבעת ימי הסוכות נמשך פרנסה לכל השנה על ידי שם חת"ך, מאחר שימים אלו הם זמן שמחתינו, שנצטוונו עליהם בתורה הקדושה שלש פעמים לשמוח בכל שבעת הימים, ומזה נלמד גם אנחנו לתמיד שהדרך להמשיך השפע הטוב ממרום הוא על ידי שהאדם בשמחה.

ואפשר להוסיף עוד רמז לענין הפרנסה הנשפע בחג הסוכות, דכתיב (תהלים טז יא) 'תודיעני אורח חיים, שובע שמחות את פניך, נעימות בימינך נצח', ובמדרש (ויק"ר לב) דרשו פסוק זה על חג הסוכות, אל תקרי 'שובע' אלא שבע שמחות, והכוונה לשבע מצות שבחג, ד' מינין שבלולב, וסוכה, וחגיגה, ושמחה. והנה הרה"ק ר' יוסף מקאסאן ע"ה כתב, שסופי תיבות 'נעימות בימינך נצח' הם חת"ך, וכן האותיות הקודמות בלי הסופי תיבות שהם נעימ"ו בימינ"נ נ"צ בגימטריא חת"ך. ואין זה אלא ללמד שהשמחה בימי הסוכות משפיעה וממשיכה שפע טוב ופרנסה טובה על כל העולם על ידי השר הממונה חת"ך.

רמז בברכת 'פרנסה ברווח'

גם מה שרגיל בפי העולם לברך איש את רעהו בברכת 'פרנסה ברווח', המתיק הרה"ק ר' יוסף מקאסאן ע"ה (בני שלשים וילקט יוסף אות קד) בדרך רמז, כי כשהפרנס"ה מתרחבת דהיינו שכותבים פרנס"ה במילוי כזה פ"א רי"ש נו"ן סמ"ך ה"א, המילוי לבד בלי הראשי תיבות עולה בגימטריא שם הפרנסה חת"ך. ולא זו בלבד אלא גם ברו"ח נוסריקון ב' רו"ח, ב' פעמים רו"ח בגימטריא חת"ך.

אילימא משום דאטיא באל"ף ב"ת נימא 'אשרי תמימי דרך' דאטיא בתמניא אפיין, אלא משום דאית ביה 'פותח את ידך', נימא הלל הגדול דכתיב ביה 'נותן לחם לכל בשר', אלא משום דאית ביה תרתי. ופרש"י: דאטי באל"ף ב"ת, ויש בו שבח הכנת מזון לכל חי. אולם האמרי יוסף פירש דאית ביה תרתי על דרך הנ"ל, שבפסוק 'פותח את ידך' מופיעים שני השמות פא"י וחת"ך, ואילו בפסוק 'נו"ת'ן ל'ח'ם ל'כ"ל בשר' נרמז רק שם חת"ך באותיות האמצעיות, ולכן אומרים 'תהילה לדוד'.

בפסח נידונים על התבואה

על דרך זה פירש הרה"ק העטרת צבי מזידיטשוב ע"ה (הובא באמרי יוסף אמור ד"ה ולקחת סולת סט:), מה דאיתא במסכת ראש השנה (טז). שבחג הפסח נידונים על התבואה, שהפירוש הוא על פי הנ"ל, שהראשי תיבות של השמות פ"א"י ס"א"ל ח"ת"ך עולה פס"ח, וכיון שעל ידי שלשה השמות אלו נמשך השפע לעולם, לכן בפסח נידונים על התבואה שהוא הפרנסה, ומחג הפסח ימשך שפע רב לעולם.

יוסף שלח רמז שהשמחה סגולה לפרנסה

באופן אחר ניתן לבאר דברי רש"י, על פי העצה הטובה שלמדונו רבותינו כיצד בידינו להמשיך ההשפעה, כאשר אמר הרה"ק רבי ברוך ממעזיבוז' ע"ה שעצבות מקלקלת את הפרנסה, ולכן יראה כל אדם שיהיה בשמחה. ונרמז הדבר בתורה, שסופי תיבות 'והי'ית אך שמ'ח' (דברים טז טו) הם 'חת"ך', שהוא השר הגדול של פרנסה. והנה מיום שנפרד יוסף מאביו היה יעקב אבינו שרוי בצער ועל ידי זה התרחק ממנו השר הממונה כי אינו שורה אלא במקום שמחה, וכעת ששלח לו יוסף הבשורה שהוא חי, על ידי זה 'ותחי רוח יעקב אביהם' ונתמלא שמחה שלימה, וממילא בכוח הבשורה ששימח אותו חזר אליו השר

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה' על סדר הפרשה

בתי המקדש והמשכן בנחלת יוסף ובנימין

(יומא ט:), על כן היתה ראשית עבודתם של יוסף ובנימין לתקן ענין זה של שנאת חינו, ומטעם זה בכו על חורבן בית המקדש שכן רצו לפעול ולעורר שלא יחרב על ידי שנאת חינו. ולא עוד אלא דווקא בגלל הדבר הזה בכו כל אחד על החורבן של השני ולא על החורבן שבחלקו, כי התיקון לשנאת חינו הוא אהבת חינו, אהבה אמיתית שכואב לו צערו של חברו יותר מצערו, ויוסף ובנימין הרבו באהבת חינו ובכו על הצער של השני בכדי לתקן ענין השנאת חינו. ומגודל אהבה אמיתית שביניהם היה כל אחד סבור ומקובל שלא ייחרב המקדש שבחלק אחיו, אף שבגלל זה לא יבנה מקדש בחלקו.

המשמח חתן וכלה מרבה אהבת חינו על פי דבריו יבואר בטוב טעם מאמרם ז"ל (ברכות ו:): כל המשמח חתן וכלה כאילו בנה אחת מחורבות ירושלים, כי כשהוא משמח את החתן והכלה ומשתתף ושמח בשמחת השני הרי בכך מרבה אהבת חינו, ומתקן בזה השנאת חינו שגרם לחורבן בית המקדש, וממילא הוא כאילו בנה את הבית המקדש שנחרב בירושלים.

בכו על הצווארים שמסמלים את הבית המקדש

והנה מה שבכו יוסף ובנימין דווקא על הצוואר, כיהוא מסמל את הבית המקדש, כמו שפירש רש"י בפסוק (ש"ה ש"ז ה) 'צווארך כמגדל השן', 'צווארך' - ההיכל והמזבח שהם זקופים וגבוהים ולשכת הגזית גם היא

ענין בכיית יוסף ובנימין על החורבנות
וַיִּפֹּל עַל צִוְּאָרָיו בְּנִימִן אָחִיו וַיִּבְךְּ וּבְנִימִן בָּכָה עַל צִוְּאָרָיו (מה יד). פירש רש"י מחז"ל (מגילה טז: ב"ר צג יב) יוסף בכה על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן ליחרב, ובנימין בכה על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף וסופו ליחרב.

הקשה הרה"ק ר' יחזקאל מקוזמיר ע"ה (ויגש ד"ה מאא"ז) הרי עכשיו נפגשו שני האחים הקדושים לאחר שלא ראו זה את זה שנים רבות, ואם כן מה זה שנתעוררו דווקא עכשיו לבכות על חורבן בית המקדש, וכי כך הוא דרכו של עולם כשיפגשו אחים אחרי הרבה שנים להיות ראשית מעשיהם לערוך תיקון חצות, והלוא בשעת חדוה - חדוה. ועוד צריך להבין, מפני מה בכו כל אחד על חורבן המקדש שבחלק אחיו ולא על חורבן המקדש שבחלקו. ויותר מזה צריך ביאור, איך בכלל בכה בנימין על חורבן מקדש שילה שבחלקו של יוסף, והרי לא יבנה המקדש בחלקו של בנימין כל זמן שלא יחרב המשכן שבשילה.

עבודת יוסף ובנימין לתקן עוון שנאת חינו

וביאר הרה"ק ע"ה שהענין כך הוא, דהנה חטא מכירת יוסף באה על ידי קנאה ושנאת חינו, ולא זו בלבד אלא גם בזמן שבית המקדש היה קיים עדיין השטן הזה של שנאת חינו ריקד בינינו וגרם לחורבנה

שם עשויה לחוזק ולמגן כמגדל השן. ונראה לבאר שלכן נרמז הבית המקדש בצוואר, כי תכלית הצוואר לחבר את הראש ללב ושאר אברי הגוף, שהוא מעביר את השכליות מהמוח אל הלב, ואת המאכלים מהפה אל הגוף, וכן להיפך, שהוא מעביר את הכוח החיוני מהלב לראש. כך מהותו של בית המקדש שהוא שער השמים, והוא מקום ההתקשרות וחיבור הגמור של בני ישראל לאביהם שבשמים [כך כתב השפת אמת (ויגש תרנ"ו ד"ה במדרש): ובית המקדש נקרא צואר כמו שהצואר מחבר הגוף אל הראש כן נתחברו בני ישראל בכח המקדש אל אביהם שבשמים. ובשם משמאל (ויגש תרע"ג) כתב בשם אביו האבני נזר: ולכן נקרא בית המקדש צואר, כמו שכתוב (שיה"ש ד ד) 'כמגדל דוד צוארך', לפי שהוא ממוצע בין העולם העליון לתחתון, כמו הצואר שבין הראש לגוף], גם על ידי השפע שיורד שם לבני ישראל מהראש, אבינו שבשמים, וגם על ידי ששם מוסיפים כוח ממטה למעלה בעבודת הקרבנות, וממנו יוצאת הוראה לישראל.

יוסף ובנימין חיברו שמים וארץ ולכן זכו לבתי מקדש בחלקם

ויובן בזה מה שזכו יוסף ובנימין שבת המקדש והמשכן יהיו בחלקם דווקא, כי דרך כל הצדיקים העובדים את השם יתברך בשלימות שהם מקשרים את כל הגשמיות בעולם הזה עם השמים, וממשיכים אדנותו ומלכותו יתברך בכל עניני

העולם ובכך הם מחברים שמים וארץ תמיד, אם כן אפוא יוסף ובנימין שהיו צדיקים גמורים, בודאי חיברו את השמים ואת הארץ יחדיו תמיד, ומדה כנגד מדה קיבלו על כך שכרם מן השמים וזכו בחלקם לבתי המקדש והמשכן, המקומות שחיברו שמים וארץ, עליונים ותחתונים [הר ציון הוא המחבר שמים וארץ (פירוש הגר"א ישעיה ח יח). וכך כתב המהר"ל בפירושו על ברכת המזון (נתיב העבודה פי"ח), וזה לשונו: ועוד יש לפרש כי כל אלו ג' ברכות הכל הם השלמה אחת לגמרי, כי מפני שתקנו ברכת המזון על שהשם יתברך השלים את ישראל במזון, ותחלה תקנו ברכת הזן שהשם יתברך משפיע מן השמים להם המזון, וצריך אל ברכה זאת מקבל מוכן שהוא מוכן לקבל שפע הברכה ולזה נתן להם הארץ שהיא מקבל מוכן לזה בברכה, ומפני כי הברכה באה מלמעלה למטה אשר המעלה והמטה הם נבדלים זה מזה, וצריך שיהיה כאן אמצעי אשר הוא שייך למעלה ושייך למטה שעל ידו הברכה באה למטה וזה בית המקדש, כי בית המקדש הוא מחבר עליונים ותחתונים, ולכך על ידו באים הברכות לעולם מעליונים לתחתונים. וכן תמצא במדרש שדרשו על 'והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה' על בית המקדש, שהוא כמו סולם שיורדים בו מלמעלה ועולים בו מלמטה דהיינו שמחבר עליונים ותחתונים. וראה מה שכתב הכלי יקר בענין זה (שמות טו יז).].

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לגשת ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראל
עיצוב ועימוד: שוקי קנר

אור חדש ירד על שולחן השבת

שולחן השבת עם אור החיים

מאמרים נפלאים של רבינו האור החיים
הקדוש בשפה מעבדת שווה לכל נפש

ארה"ב: 437-0054 (718)
אירופה: 44-20-8806-0176

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

לב החסידות ביטול

החסידות - ענווה וגדולה מכולם

יסוד היסודות של גילוי החסידות עובר כבריה התיכון בין בתרי כתביו של הרה"ק רבי **משולם פייבוש מנצרו** ז"ע - תלמידו המובהק של הרה"ק רבי יהואל מיכל מזלזשוב ז"ע - שם הוא משובב נתיבות להיות הולך ומוסיף האדם מרעו, בלב מלובב, לכל אשר צוה ה'.

כ"יושר דברי אמת מתגלה החסידות והענווה הגדולה מכולם לרצות להתבטל לאבא ולשמוח גם אם אינו מוצא רווח לעצמו, להתחסד ו"לשרוף ציפורניו אף על גב שמויק לו". ובזה בשורת הענווה, **להתבטל ולהתכלל**, יתעלה הכל לתיקון השלם.

"יושר דברי אמת" המבואר

חוט השדרה של החסידות

ביאור נרחב | ציונים והשוואות | אלפי מראי מקומות | פיסוק וניקוד | הקדמות מופלאות | פרקי תולדות ומבוא | כותרות משנה | עימוד מרהיב עין

ארה"ב: 437-0054 (718)
אירופה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות:
1800-22-55-66

נפלא... הנח אמרי שפר - זו בקשת נפלא

נפלאה ומיוחדת
היתה עבודתו בקודש
של השרף הרה"ק
רבי נפלאי צבי
מז"פשיץ ז"ע,
כאשר כל מדרגותיו
הפלאיות היו מכוסים
וטמונים בדברי צחות,
בדחנות ושמחה,
ודווקא משם פעל כל
ענינו וחפצו בקודש
נהדר.

ובזה העידו ויצא
מפי קודש צדיק
עליון שגם בתורתו
הבהירה מודיש
לעוסקים בספריו
זאת הסגולה,
לזכות לכל הטוב
הרהני והגשמי מהנך
שמורה וכיסוי מכל
האורכים והמעיקים.
ובאלו האסמים
– מהענין
בישין, ישרה
עליהם בכל מכל
כל – ברכות ה'.

והיך בדורו ברחמת אלקות

לכסות מדרגותיו הנשגבות מהענין בישין
בדברי צחות, בדחנות ושמחה

"זרע קודש" המבואר

תענוג צרוף של חסידות מזוקקת

ביאר נחב | ציונים והשוואות | אלפי טראי מקומות
פיסוק ומקד | הקדמות מופלאות | פרקי תולדות ומבוא
כותרות משנה | מפתחות | עמוד מרחב עין

ארה"ב: 437-0054 (718)
אירופה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישור לב

מרכז הזמנות:
1800-22-55-66